

СРПСКИ НАРОД

ТИТОВ УСТАНАК ПРОТИВУ СРБА

Англоамеричка јавност и даље се бави сукобом између Тита и владе у Каиру. При томе се англоамеричка штампа не устручава да у цео сукоб уплиће краља и о његовом ставу пише на један начин, који је изразито непријатељски. То сведочи да се штампа и јавност Енглеске и Америке све више стављају на страну Тита против Краља и Пурићеве владе. То, опет, потврђује да је такав званични став америчке и енглеске владе, јер да он није такав како би се могло објаснити писање енглеског листа „Опсервер“, листа који ужива велики углед, о Краљу и о његовим шансама на престо? Или, како би „Њус Кроникл“ могао да констатије, да Краљ, ако се не помири са Титом, мора изгубити престо?

Па, и поред свега овога, став владе у Каиру према Титу остао је врло одлучан и оштар. Послед-

ња изјава ове владе изразита је демонстрација и против Енглеза и против Тита. У њој је јасно и недвосмислено речено, да је српски народ у овом досадашњем рату дао много више жртава, него Американци и Енглези и да влада нема намере да српски народ и даље потстрекава на једну борбу, која нема никаквог смисла ни оправдања.

Шта, пак, влада у Каиру мисли о Титу и о бројним његовим изјавама речено је у последњој изјави којом је Тито назван *обичним хохштаплером*. Он то стварно и јесте. Али кад би био само то он ће би био опасан. Он је организатор покрета за истребљење Срба, покрета у коме се скупило све оно што је од давнина жедно српске крви. *Титов покрет постаје све изразитије устанак против Срба.*

То изгледа да је познато и вла-

ди у Каиру. Зато она не може да прими никакав компромис са Титом. Међутим, на то је принуђава и званично држање Енглеске и Америке и држање њихове штампе. Да би на неки начин изашла из тешког положаја у коме се налази влада у Каиру је ових дана издала војно саопштење о борбама јединица Драже Михајловића на терену. Оно је невероватно конфузно и не зна се заправо шта се хтело њиме постићи: да ли показати Енглезима да се и људи који заступају на терену политику ове владе налазе у акцији; да ли једну обичну срдиту демонстрацију и према Титу и према Енглеској? Конфузност овог саопштења увећава и употреба једне речи коју је немогуће дешифровати. Саопштење гласи: „Краљевска југословенска влада данас саопштава: јединице генерала Михајловића претрпеле су за време од неколико дана на фронту Динара—Велебит врло тешке губитке.

Interdependent карактер борбе југословенске армије под заповедништвом генерала Михајловића и његових партизана произилази сам по себи са нарочитом јасноћом. Пад Ливна и Дувна које су партизани изгубили пре десет дана, повлачење Михајловићевих снага у отсеку Динаре довели су обе борбене групе у опасну ситуацију.“

Као што се види овде се и присталице Драже Михајловића називају *партизанима*, а вели се да су се оне бориле против партизана код Ливна и Дувна. Посреди је, ипак, нека мистификација, јер се са терена зна, да су се на овом простору борили српски национални четници који од првог дана борбе против партизана. У тој борби они су показали изванредну снагу и дух.

Спор Тито—Каиро све се више заплиће. На сцену излазе све нови моменти и фактори, али сви они ипак иду у прилог Титу, јер тако хоће Стаљин, а тако желе и Черчил и Рузвелт. Тито је миљеник ове тројице. Влади у Каиру остала је још једина могућност, да даје оштре изјаве које ће, у zgodном моменту, од стране Енглеске бити употребљене против ње. А код српског народа ове ће изјаве бити схваћене као *закаснело признање* и *кајање* људи који сада виде да су погрешно радили када су се резервно ставили у службу енглеске политике. Из њихових изјава ми можемо само наћи потврду за наш став и за наш рад и доказ да је једино генерал Недић имао право. Они су сви гре-

шили. Својим изјавама то и сами признају.

Њихова судбина у Каиру постаје све неизвеснија. Око њих се све више стежу ланци енглеске безобзирности и цинизма. О-

ни пак личе на људе који су касно увидели да су се нашли у једној немогућој ситуацији. Али, што рекла она народна, „*после смрти нема покајања*“. И њима, изгледа, нема излаза.

Српски интерес

Енглеска се одувек играла судбином других народа. Нарочито ако је реч о малим народима. Ни ми нисмо остали поштеђени те њене жеље за игром са туђом земљом и туђим животима. Само ни са једним народом она се није играла тако злокобно крваво као са нашим.

Погрешно би било тврдити да се Енглеска игра судбином појединих народа на разне начине. Не. Она код своје злокобне игре има само једно правило, без обзира о коме народу је реч, наиме, *макиавелистичко правило*, по коме циљ оправдава свако средство.

Прво нас је гурнула у непотребан рат. Непотребан за нас, али не за њу. Она је знала зашто нас је гурнула у тај рат, у коме нама није било места, јер му нисмо били дорасли ни национално, ни идеолошки, а још мање технички. О томе се требало водити рачуна. Међутим, тај моменат Енглеска није узела у обзир, јер она је ишла за својим циљем а ми смо били њено средство.

Ми смо тај рат изгубили; изгубили смо га пре него што је то Енглеској ишло у рачун. Као средство ми смо били показали сувише слабо дејство. И зато нас је после слома хушкала на буну и помагала свакога који је хтео да се бори за њу. Говорила нам је да је то у нашем интересу, док смо ми већ тада знали да је то само у њеном.

Међутим, они који су се борили за њу то нису знали. Они су тек сада, а са њима и многи који су стајали по страни, увидели да је тачно све оно што је влада Народног спаса износила о перфидности Енглеске у току столећа, и о нашем случају понаособ.

Краљ Петар II, емигрантска влада и Дража Михајловић били су слепо оруђе енглеске политике, која је ишла за својим циљем. У моменту када су они јасно увидели да све што раде, раде у интересу Енглеске, и тражили да се престане са том злокобном игром по наш народ, они су изгубили енглеску подршку и „*благонаклоност*“.

Ми ту енглеску „*благонаклоност*“ нисмо изгубили, јер је никада нисмо ни имали. Шта више, ми је нисмо никада ни тражили. Ми смо после нашега слома тра-

жили пут којим ћемо извести српски народ из несреће у коју је био бачен. И ми смо тај пут нашли. Показао нам га је св. Сава, а повео нас њиме генерал Недић. Ми на томе путу идемо напред ка нашем српском циљу. Наш је интерес да на том путу истрајемо и да се не обазиремо ни на чије интересе, па ма колико милосвучни били гласови који нам о њима говоре.

И баш то што сми, национално препорођени, кренули тим путем који нас води у нову европску заједницу народа, у којој ћемо добити место према нашем конструктивном раду за време ове стихијске борбе, привукло је опет пажњу Енглеске на нас, јер је морала увидети да смо овога пута били довољно мудри и одважни да подесимо наш рад према нашем интересу.

И зато Енглеска прихвата Јосипа Броза, Ивана Рибара, Мошу Пијаде, Сулејмана Филиповића и још друге, и износи нам како се ти људи досада борили и како је Ми знамо врло добро како су се ти људи досада бојали и како је та борба ишла на штету нашега интереса. Енглеска нас је два пута издала. Прво нас је издала 1941 године када нас је гурнула у рат и заборавила на своје савезничке обавезе, а сада је издала Краља и владу у Каиру, оптужујући их као *анационалне реакционаре* и говорећи нам да се она преварила у њима и да, заправо наше интересе заступају бандити у шумама.

Ово је велика грешка са стране Енглеске. Српски народ је 1941 године, необавештен, још и могао да поверује ово или оно, али данас, данас српски народ врло добро зна где је његов интерес, и према томе он одлучно одбија тврђење да је његов интерес истоветан са интересом Титових бандита. А да би то доказао, српски народ се у збијеним редовима сврстава око српског барјака који је генерал Недић прихватио и који држи високо.

Данас нико више не може говорити српском народу ко заступа његов интерес. Народ то врло добро зна. И зато ће до последњег даха прихватити борбу коју је генерал Недић објавио сваком непријатељу Србије и српског народа.

ОСОВИНА КАИРО-ЛОНДОН-ТИТО

Да се не налазимо у врло озбиљним приликама једног страшног рата, могли би се од срца смејати комедији, коју нам приређује најновија ратна комбинација Каиро—Лондон—Тито. Интересант је овај најновији вид рата декларацијама, комуникацијама и саопштењима.

У овој ратној игри речи ни помена о некој искрености. Све је срачунато на блеф, све на подвалу. Главни актери су Тито—Иди—Пурић. Позадина целе ствари је у присенку Техеранске конференције, где је све скузано на састанку Стаљин—Черчил—Рузвелт. Сада су пуштени на сцену пијони, да даду последњи чин ове комедије.

Тито грми преко своје Југословенске радио станице противу југословенског Краља и владе, да их ови из Каира називају *хохштаплерима* а г. Иди даје конфузне изјаве пред Дођим домом у Лондону или светској јавности. Занимљива је ово игра и потсећа на дечију игру, игру мачке и миша.

Наравно да Енглеска преко Идина претставља мачку, док Пурић и Тито претстављају мишеве. Докле ће она трајати и како ће се свршити не зависи ни од једног од њих, већ од немачких алпинских трупа у Босни, Далмацији, Лици и Херцеговини, као и од попа Ђујића и његових четника.

Као објективни посматрачи свију ратних збивања и догађаја констатијемо са по мало задовољства, да од неког времена „*југословенска влада*“ у Каиру заузима мушкији и одлучнији став пре-

ма својим савезницима, нарочито према Титу и црвеној Москви. Тако је она у првом свом званичном саопштењу по признању Титове владе очитала добру лекцију болшевицима, а уједно преконосилa англосаксонску политику, која је омогућила својим радом појаву Тита и његових банди.

Изнаничка „*југословенска влада*“ тек сада се сетила Србије и српског народа кад га је већ у црно завела. Па, хвала Богу, боље икад, него никад. Али нас сада интересује разлог таквог преокрета. Одкуд одједном, да се у свом раду инспирише искључиво српским интересима?

Разлог тог преокрета није никаква тајна. Чак је и врло прост: победила је политика коју води генерал Недић од самог почетка. Та политика је, политика само српских интереса. Данас је и изгнаничка „*југословенска влада*“ у Каиру потпуно уверена да је генерал Недић на правом, српском путу и да се друга политика у данашњим околностима не може водити, а нарочито политика туђих интереса. А колико до јуче, југословенска влада је водила српску политику за рачун англосаксонских интереса. На том путу морала се кад-тад угрувати.

Појаву Тита и његових комунистичких банди није објавила та егзилска влада, него генерал Недић у самом почетку и објавио им рат до истраге. Напротив, југословенска емигрантска влада преко својих експоната у земљи, правила је чак и савезе за сарадњу на терену. Ми смо им
(Наставак на 2-гој страни)

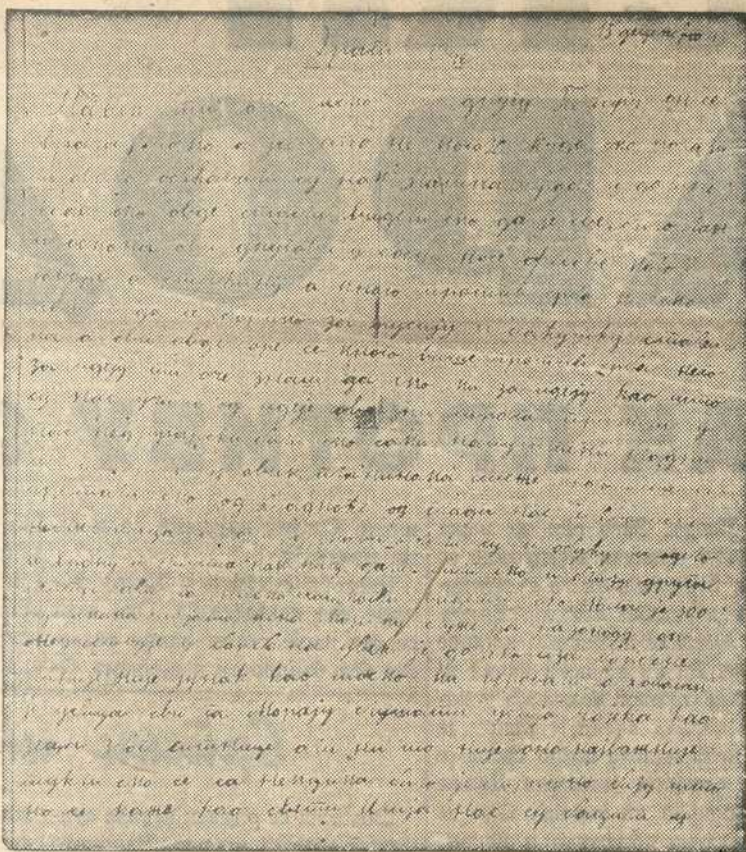
ПАРТИЗАНИ СИСТЕМАТСКИ ИСТРЕБЉУЈУ СРПСКИ ЖИВАЉ

Онај мали број одрођених српских синова, који су се заносили комунизмом, маштали су о томе да у Србији уведу светску интернационалу, да остваре владавину пролетаријата. По принципу апсолутне и безусловне покорности наређењима свога вођства они су се одметнули у шуму и образовали борбене одреде. Уместо општечовечанских права и једнакости, о којима им је проповедано путем комунистичке пропаганде, имали су прилике да се убрзо увере како су то биле само фразе. Од њих се углавном тражило да врше терор и да убијају.

Нису убијани само такозвани носиоци капитализма, то јест богаташи, који су по њиховом схватању угњатавали малог човека, већ су баш у много већој мери убијани мали људи, они који су се и сами борили за парче хлеба, али нису били заведени причама о будућем комунистичком рају. Заведени комунисти морали су да се претворе у звери и да убијају своју недужну браћу Србе, да нападају припаднике немачке оружане силе, ма да су знали да ће због тога опет да страдају многе српске главе.

Десило се најзад нешто што је и за ове заведене и одрођене Србе морало да буде страшно, да пробуди у њима онај последњи остатак Српства, да проговори глас њихове крви.

Образована је недавно тзв. југословенска партизанска влада. Ко се нашао на њеном челу? Као што је свима познато: Јосип Броз-Тито и Иван Рибар. По комунистичким принципима не би требало да претставља никакву важност то што ни један ни дру-

ги нису Срби. Не би требало да значи ништа ни то што су као претставници Срба узети један јеврејин и људи који никад никаква видну улогу у Србији нису играли. Са тим би се они наши одрођени српски комунисти можда и сложили.

Кад је најзад немачка оружанска сила решила да учини крај хаотичном стању у Босни, Херцеговини и Црној Гори, Титове банде нашле су се у страховито критичној ситуацији. Оне сада, притешњене са свих страна, под снажним притиском немачке војске и српских националних чет-

ника, напуштају заузете градове и села и налазе се у опасности да буду потпуно уништене.

У очекивању већ по обичају обећане енглеске помоћи која никако не долази, партизанско вођство у Босни било је приморано да потражи помоћ са свих страна. Тако је и једна формација србијанских партизана, названа Моравском бригадом, добила наређење да се пребаци у Босну, да би притекла у помоћ својим „друговима“ у дванаестом часу.

Та бригада, састављена највећим делом од заблуделих и одрођених Срба, морала је тамо да дође до горких искустава и да загледа истини у очи. Најзад је и овим Србима било јасно, да је цео тзв. југословенски партизански покрет упућен на првом месту против Срба. За сада му је један од главних задатака да оне преживеле Србе у Босни и Херцеговини до темеља уништи.

На чело одреда ове партизанске бригаде из Србије постављени су одмах по Титовом наређењу хрватски официри. Да би циљништим био потпуно њима је дат први задатак да врше злочине искључиво по српским селима. Били су тако приморани да сопственим рукама и сопственим оружјем убијају своју истокрвну браћу. Морали су да пале српска села, да руше српске цркве, да уништавају у овим крајевима сваки траг Српства. Најзад су бачени у борбу против надмоћних немачких снага и српских националних четника, у којој су претрпели страховите губитке.

Преживелима најзад је морало да постане јасно чему воде овакви Титови поступци. Пошто су најпре натерани да сами уништавају преживеле Србе, дошао је ред да и они, као Срби, буду жртвовани у најтежим и безизлазним борбама и ситуацијама. Када су преживели добили наређење да се повуку у западну Босну, где су имали да се растуре по осталим јединицама састављеним махом од Хрвата, муслимана и осталих странаца, они су се најзад побунили. Међутим, изгледа да је та побуна Титу врло добро дошла.

Сходно комунистичким принципима безусловне послушности, остаци Моравске бригаде проглашени су побуњеницима. Чишћење је извршено на уобичајени бољшевички начин. Они су постројени, сваки пети је издвојен и на лицу места стрељан.

Један од оних из ове бригаде, који је успео да преживи, упутио је 15 овог месеца, по једном свом другу, писмо оцу у Србији, у коме једноставним али језивим речима, у најкраћим потезима, износи све страхоте које је преживео и поступке партизанског вођства, који су у највећој мери уперени против Срба и Српства. Факсимил овог писма објављујемо, а из њега треба нарочито подвући следеће речи, које нам показују прави смисао и циљ југословенске партизанске владе. Овај разочарани партизански борац, који је ипак на крају осетио да је Србин, између осталог каже:

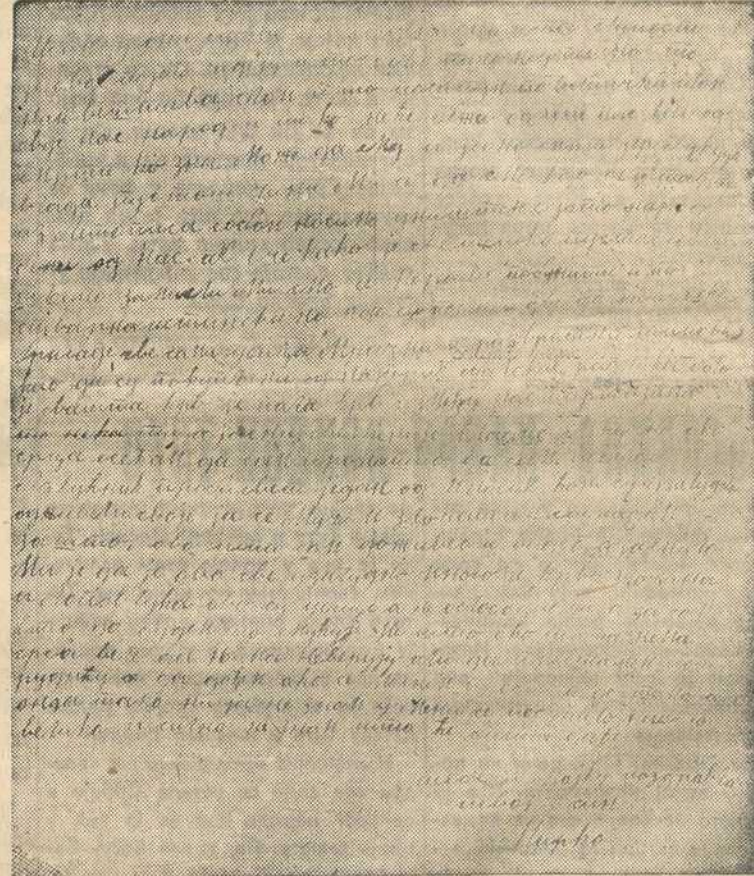
„Када смо овде стигли видели смо да је све било лаж и обмана. Ови другови у

Моравској бригади и њеном угушивању овај партизан осврће се такође укратко у своје писму, у коме каже:

„На нас су послали две далматинске бригаде, све сам убица, мрачни и развратни типови као да су окупљени од најгорих обалских радника. Било је свашта. Крв је пала, крв између нас партизана.“

„Смућује ме, вели овај партизан на крају — што око Тита нема Срба, веле да њима не верују...“

Међутим, после свега онога што се десило, ниједног Србина, па макар био и заблудео, нема шта више да смућује. Јасно је и очигледно да најљући непријатељ Србије, сада под видом комунизма и ослобођења, хоће до краја да уништи Српство. А до Срба је да ово коначно увиде, да се сви сврстају у један српски национални фронт, да спасавају своју земљу и своје домове, своју веру и своје поро-

ФАКСИМИЛ ПИСМА ПАРТИЗАНА МИРКА СВОМ ОЦУ (Фото: „Српски народ“)

Босни носе фесове, мало говоре о Стаљину, а много против Срба...

Од идеје овде ни трага. Примили су нас недругарски, били смо сами, напуштени, гладни и боси... Били смо и близу друга Тита, али га нисмо могли видети. Око њега је 300 муслимана и јато жена које му служе за разодом. Он не учествује у борбама, увек је далеко иза бојне линије. Није јунак као што смо ми веровали. А опасан је убица, сви га морају слушати. Убија човека као зеца због ситнице... Има их који наш језик не знају да говоре. Неки само натуцају. Ђаво зна одакле су дошли и сви ови су добро обучени и угодени... Овде много мрзе нарочито нас из Србије и Србе уопште...“

О побуни која је настала у

лице, своје животе и своју будућност. Једино на тај начин Српство ће моћи да преброди своје најтеже дане и да се одржи на парчету своје крвљу на топлени земље, верно својим великим националним традицијама и националним идеалима.

ОСОВИНА КАИРО-ЛОНДОН-ТИТО

(Наставак са 1-ве стране)

одмах за такав рад рекли, да с ђаволом тикве саде и да ће им се те тикве олупати о главу.

Као што се сада види, ми се нисмо преварили, јер им се и те како олупају о главу. Али тада, када смо ми на све то гледали само српским очима и мерили само српским интересима, по наређењу те владе из Лондона, смо називани издајницима, петокOLONАШИМА и другим најгорим именима.

Сада југословенска влада Пурића мења свој став и многу им горку реч каже, док Тита и његове бандите назива хоштаплерима. Сада да, кад је генерал Недић после силних мука и напрезања сврстао цео српски народ у један национални фронт у борби против комуниста и направио бедем од српских груди преко кога никад неће прећи бољшевичка кука, не само у Србију, него и на Балкан. Сложен српски народ, борба на живот и смрт противу Тита и његових комунистичких разбојника, велико име спасиоца српског народа генерала Недића, ето то је морални капитал Србије.

Осовина Каиро—Лондон—Тито не функционише добро, напротив свако од њих удара, ко у клин ко у плочу. Изгледа да се ова заједница налази у стању распадања. У толико болу по српске интересе. Дао би Бог да се појави

распадне и да њен пад повуче и распадање неприродне коалиције Лондон—Москва—Вашингтон.

Тамо где су ортаци неискрени, јер су им интереси супротни; тамо где су омогућене преваре и подвале, јер се задњим намерама ушло у ортаклук; тамо где се скупчили хетерогени елементи, — тамо не може бити успеха, тамо нема среће и живота. То смо ми овде знали, то они тамо „наши“, нису видели.

Југословенска емигрантска влада у Каиру, треба све ово да има у виду и нека се не успављује неким мегаломанским успаванкама, да је она још неки бранилац српских интереса и веран чувар монархије и Краља Петра. Те интересе не чува ни она, ни њени бивши савезници из Лондона и Москве. Ако све то буде имала у виду, онда ће и српском народу овде, много лакше бити, јер ће бити мање њених грешака и лутања, а самим тим и много мање несрећа. Разлика је између ње и нас овде, што је она све упропастила а ми овде много сачували и ако ко још може да помогне српском народу, то смо ми, а не они.

Ако овако јасно поставимо ствари на своје место, онда ћемо моћи да спасемо Србију и српски народ и да Српству осигурамо лепшу и бољу будућност.

То је здрав српски патриотизам. Стари ратник

СРПСКИ НАРОД

ГЛАВНИ УРЕДНИК, одговоран за садржину листа: Велибор Јонић.

ВЛАСНИК: Мих. Станковић из Београда.

РЕДАКЦИЈА И АДМИНИСТРАЦИЈА: Терзије 5 меџанин, I степениште (Палата Извозне банке) Тел. 20-383.

ШТАМПАРИЈА „ЛУЧА“, Краљице Наталије 100. Тел. 21-772

Тромесечна претплата 43 динара шаље се преко „Пресека“, а. д. Влајковићева 8.

„СВЕ ШТО ЈЕ РОДОЉУБИВО И ЧЕСТИТО МОРА БИТИ У СРПСКОМ НАЦИОНАЛНОМ ФРОНТУ“

Пред огромном масом грађана Ниша и сељака из околине министар просвете Вел. Јонић одржао је значајан говор у коме је рекао следеће:

»Браћо и сестре Нишлије,

»Ми данас, са осталим народима Европе, преживљујемо тешке и критичне тренутке. Ви пратите догађаје из штампе и ви сами доносити суд о њима. И шта видите? Видите Англо-Американце како су читаву Европу закрвили и онда је препустили њеној судбини. Ви се добро сећате како су Англо-Американци гурнули били пољски народ у један рат који му није био потребан. Обећавали су му златна брда, обећавали су му помоћ са свих страна; међутим, та помоћ није долазила ни са које стране. То се поновило са осталим народима Европе, па и са нашим народом. Англо-Американци хоће да упропасте Европу и да је поруше. Није им доста што овај рат не воде својом крвљу већ крвљу других народа, већ хоће читаву Европу да поруше и да њене градове и села претворе у прах и пепео. А знате ли зашто?

Зато, јер је г. Рузвелт имао у својој земљи неких 15 милиона незапослених радника и, да би решио питање њихове незапослености, он је њих прво мобилисао као војнике, а сада руши један град за другим у Европи, да би после рата они имали запослења у порушеној Европи. Зашто ти плутократско-јеврејски газдаши нису решили питање незапослености на неки други човечнији начин? Зашто не спроведу социјалну правду, па би било посла за тих 15 милиона незапослених у њиховим земљама. Али, они хоће да то питање реше на рачун других народа, а не на рачун својих капиталиста.

Даље браћо, ми видимо данас Енглеску, која је целог века поповала о хришћанству, како читаву Европу препушта болшевизму, ономе болшевизму који данас, да би направно лепо лице, бира неког свога патријарха, пошто је претходно тај исти болшевизам поубијао целокупно свештенство у Русији, и читав Балкан препуштају томе безбожничком и рушилачком болшевизму, који нема за циљ ништа друго, него да пороби све народе и да их стави у службу једне идеологије која негира и Бога и све светиње и своди човека на животињу, објављујући да је човек исто што и свака животиња и да он нема никаквих других идеала и стремљења, него што су животињски инстинкти.

И ви данас видите какву судбину спремају српском народу. На челу балканског комунистичко-партизанског покрета налази се Хрват Јосиф Броз, затим Хрват Иван Рибар док Србе треба да претставља, после Милоша Обилића и Карађорђа, Моша Пијаде београдски Јеврејин. Из устава који су они спремили за тај будући Балкан видите да српске земље деле на неких пет-шест покрајина, а то је учињено зато, да би се на тај начин остварило и спровео у дело онај паклени план и она паклена завера која

Говор министра В. Јонића у Нишу

склопљена противу српског народа, а који иду за потпуним уништењем његовим.

Да је ово тачно, погледајте шта раде партизани када уђу у неко српско село. Они убијају прве људе у селу, убијају учитеље, свештенике. То значи да они раде оно исто што су дахије намеравае да учине са српским народом. И сва та недела чине под видом неког тобожњег ослобођења српског народа. Хоће да поубијају све виђене српске домаћине, не би ли остала само луда деца од 7 година, јер би онда могли да раде шта хоће.

Дакле, са једне стране расцепкати српске земље у комаде, да српски народ не буде јединствен, а са друге стране поубијати све оно што је у њему водећи човек, како би се паклена намера уништења српског народа могла да спроведе у дело.

Ви сте читали у новинама да је тај Тито, који је сада постао некакав маршал, слао делегације у Каиро да би кобајаги преговарао са емигрантском владом. Том приликом они доводе у питање и Краљев престо. Али они при том заборављају једно, заборављају да овде, на овоме тлу, још има Срба, још живи српски народ. Они заборављају да је провиђење послало српском народу једног јунака и ратника, генерала Милана Недића (уззици: Живео!), који зове све Србе да се окупе око њега да би осујетили паклену намеру која је скована противу српског народа.

И зато, браћо и сестре, нека се нико не вара! Дошао је тренутак, када у Србији и у српском народу могу постојати свега два фронта. У једном фронту су међународни партизани са несрбима на челу, а други фронт, то је фронт националних Срба, под вођством генерала Милана Недића.

Све што је родољубиво и честито у овој земљи, мора се сврстати као један човек чврсто у

тај национални фронт. Све старе размирице и зајевнице заборавите и баците сада у страну, јер данас нема времена да се Срби гложе и расправљају. Сви морамо имати на уму само оно наше гесло »Само слога Србина спасава«. Јер, браћо, нису још сва искушења прошла. Ко зна шта још чека српски народ. Да би смо свим тим искушењима одолели, да би смо остали живи, да би српски народ остао жив, све оно што је здраво и национално у њему мора бити сврстано у чврсте редове.

Болшевизму и партизанима морамо огласити рат до истраге. Или ми њих морамо утаманили, или они нас — треће је немогуће!

Видите, немачки народ пре неколико стотина година био је у

сличном положају у коме се данас налази српски народ. Они који су учили школу, знају да је у XVIII веку у Немачкој беснео тридесетогодишњи рат. Тридест година су на земљишту Немачке војске разних народа крстарили. Тридесет година су те војске харале и пљачкале немачки народ и можда те мислити у каквим се приликама налазио немачки народ за то време, када је пре тридесетогодишњег рата немачки народ бројао 15 милиона становника, а када је после тога рата остало било свега пет милиона Немаца. Од тих пет милиона постала је данас Велика немачка нација. Тај немачки кнез био је Фридрих Вилхелм који је рекао: »Ја морам да још док рат траје извршим консолидацију своје државе«. Он је организовао војску завео ред и

мир у градовима и обезбедио на тај начин будућност немачком народу. Ми Срби морамо данас то исто да урадимо.

Браћо моја, сви ми данас морамо бити јунаци. Али јунаштво данашњег времена не састоји се у томе да се одлази у шуму и одатле тражи ослобођење, него је данас јунаштво остати на својем дому, у својем селу и у својем граду и одржавати мир и ред. То је данас највеће јунаштво. Јер сви ми, који смо данас у редовима генерала Недића, не дамо никоме да буде већи националиста или већи јунак од нас!

Браћо, сви ми који смо у влади генерала Милана Недића верујемо у животну снагу српског народа и уверени смо да ће он из овога рата изаћи жив и велик.

Живео српски народ! Живео генерал Недић!

ГРАЂАНСТВО НИША ОСУЂУЈЕ ИЗРОДЕ У СЛУЖБИ ЦРВЕНЕ МОСКВЕ

После министра Јонића добио је реч Риста Јовановић столар из Ниша који је том приликом у кратком излагању између осталог рекао:

»Драга браћо, од увек је српски народ носио своју државу на својим снажним леђима. Ми данас морамо бити свесни прилика у којима се налазимо свесни потребе да од себе дамо све како би спасли Србију.

Г. министре, поздравите господина председника Владе и реците му да смо ми конструктиван елемент, да може на нас у свако доба рачунати и да ћемо се борити до крајњих граница.

Ево већ смо три године под окупацијом. Мислили смо и радили смо онако како треба да раде добри људи. Било је жалост и изрода. Родољубиви грађани Ниша одричу се таквих синова и осуђују их. Ми морамо сачувати оно што се сачувати може, а то ћемо најбоље учини-

ти ако срцу примимо речи г. министра и по њима поступимо.

Браћо, ја вас молим, будимо сложни и као добри Срби помогимо мајци Србији.

После Ристе Јовановића говорио је Драги Милосављевић, трговац из Ниша који је рекао:

»У име трговаца нишке чаршије имам част да вам кажем неколико речи. Сви ми, цео српски народ налази се данас у тешком положају. Из овог тешког положаја можемо изаћи само ако будемо свесни својих дужности. Наша нација се борила стотинама година за своју слободу. Сврстани у један јединствени фронт, постигли смо у прошлим ратовима велике успехе на којима су нам позавидели многи наши спољни пријатељи па чак и непријатељи. Данас, када се мутни облаци надвешће над српским небом потребно је да заборавимо старе зајевнице, потребно је да будемо сложни и истајемо једна сам уверен да ћемо м. тави

нација тако и поступити. Угледајмо се на наше славне претке и пођимо њиховим стопама.

Непријатељи српског народа, којих има много и који нам се показују под разним видом спремају нам горка искушења и нову несрећу. Нека се не варају. Ми ћемо на нашем српском путу бити храбри и истрајни, борићемо се догод их сасвим не победимо.

Браћо, ја вас у име националних привредника, који су и досада помагали своју државу молим да сви Срби будемо један једини фронт, да сачекамо крај рата у миру и раду и да свим сретствима помогнемо владу Народног спаса, још више, још искреније него што смо то до данас чинили. Живела Србија!»

Говори министра Јонића и осталих говорника били су често прекидани бурним клицањем спасоцу српског народа генералу Милану Недићу и његовој влади Народног спаса.

Министар Јонић говори нишком грађанству

(Фото: „Српски народ“)

Будућност малих народа и њихов значај у Новој Европи

Историја Европе за последњих сто година, била је у знаку национално државне мисли, која је на нашем континенту спроводена скоро до крајње могуће последности. Није било готово ниједног народа, који је бројао више од милион припадника, а да није створио своју сопствену државу.

Ово стремљење дало је правац ратничком и политичком развоју догађаја, али је било крунисано успехом. У почетку наше епохе, дошло је до ратова за уједињење два велика народа, Немаца и Италијана. На месту ранијих династичких малих држава и поцепаности у Средњој Европи створене су две велике силе, које су дале основицу за уједињење немачког, односно италијанског народа.

Често је указивано на паралелу, да се то догодило готово у исто доба, на једној страни у годиштима између 1886—1871, на другом између 1860—1870. И на Југоистоку у исто раздобље, ослобађајући се турског господарства, стварале су се у више етапа националне државе; Грчка већ 1830, Румунија 1861, Србија од 1868, и Бугарска од 1878. Оба балканска рата ликвидирала су готово цео посед европске Турске, којом је приликом Албанија, као последња, задобила државну самосталност.

Три велике силе, три царства, која су боловала од исте заједничке болести — супернационалног састава, распале су се прошлог светског рата. Као прва је руска царевина доживела своју судбину, затим Аустроугарска монархија, и напоследку султанат Османлија. Народни трију царстава створили су сопствене државе.

Показало се да су ове новостворене државе стваране под њихвим околностима. Несигурност, ратничка политика, изванредне мере, савези против својих суседа, наоружање у служби неке савезничке политике, са државама далеко удаљеним и за стране интересе, довело је до привредне изолованости. Царински зидови онемогућавали су тржиште сопственим производима, што је довело до даљих ограничења и привредне кризе. То се прво догодило код аграрних народа Југоистока, затим је обухватило цео свет. Тиме је дошло до незапослености, оскудице, осиромашења, до неочекиваног налицја тако жељене независности.

Многобројне мале државе нису биле у стању, да се сопственом снагом одрже. Узрок томе није лежао само код њих, и код суседа било је исто стање. Истина, преговарало се, закључивали споразуми, али се није могло изаћи из овог зачараног лабиринта. Западне силе нису имале никаквог интереса за мале државе, да им помогну, иначе би у тим малим народима изгубили своје сателите и вазале. У осталом такав је био однос и међу великим силама.

У свету су се указале снаге потпуно другог обима, него што је то био случај код европских

народа. Те силе — ваневропског порекла — почеле су угрожавати водећи политички и привредни положај Европе. Европа је је себи морала наћи излаза. Европа је у садашњем рату створила свој нови свет: мобилисала све своје привредне снаге, упрела сву своју расположиву радну снагу, и производе плански расподелила.

Пред опасношћу, да Европа престане постојати, она је онемогућила, да се у политици и привреди води борба свих против свих. Европа ће већ за време рата осигурати своје прво место и даће међу континентима.

Европа ће у будућности морати дати најбољу робу и производе, да би конкурисала другим конкурентима, и да би њихове производе могла да плати. Неће бити довољно, да на пример швајцарски фабрикант сатова или немачка хемиска индустрија одржи своје продукте на висини, мора се повећати и квалитет поврћа, бутера и уљарица југоисточних аграрних земаља, да би се исти производ тражили у целом свету, као рецимо данас холандски ир и француско вино. С друге стране европска индустрија, мора осигурати одлично тржиште на сопственом континенту.

Тиме ће европски сељак уложити у свој рад више труда, када као награду буде добио индустријске производе, који су му до сада били недокучни. Сељак неће морати више да ради него до сад, али плански и разумно, тиме ће имати удобнији живот, боље ће се одевати, боље станувати, бити веселији приликом својих празника, имаће времена да се одмори, и позабави и другим светом.

За повећање производа, за подизање општег животног стандарда, потребно је и образовање, школа и наука, народно просвећивање и народна култура, сва она чуда, која је свет видео у националсоцијалистичкој Немачкој, која се руководила старом народном изреком: „Има ли сељак пара, онда их има пез свет“. Ово повећање културног нивоа не може бити интернационално нити европско: свака права култура везана је за свој народ, само народна држава може над њом да бди. Ништа не би било погрешније, него једну европску државу, један тип државе узети као углед, свака држава мора се онако уредити, како то одговара душевним, духовним, расним и географским условима једног народа.

Зато ће Европа задржати своју шароликост и у државном опсегу. Биће краљевина и република, демократије и ауторитарних држава. Као што на европском Северу, налазимо демократску републику Финску поред краљевине Данске, ауторитативну Норвешку поред Шведске, која ужива спољнополитичку слободу — тако ће се и на Југоистоку Европе стварати слика разноликости.

Европа није за шаблонско уређење, то је идеал Американа-

ца, Европа је за природни развитак држава и народа који у њима живе. У будућој Европи, суверенитет свих држава претрпеће само једно ограничење, а то је право вођења рата међусобно. Ратова у Европи не сме више бити: ако се мора ратовати, онда то треба да буде рат свих Европљана, на једном фронту, против ваневропског нападача.

Разноликост народа, културе и вере, даје потстицај сталном такмичењу, такмичењу које ствара челичне снаге, богатства и вредности. Европа је, и поред разбацивања својих снага, до сада одржала свој водећи положај у свету: — благодарећи овом богатству Европа ће и у будућности постојати.

Др. Валтер Шнефус
Берлин

НЕПОЗНАТИ ПОДАЦИ ИЗ „БИОГРАФИЈЕ“ ЈОСИПА БРОЗА

„Маршал“ Тито стајао је пре десет година у тесној вези са атентаторима на Краља Александра

Народно-ослободилачки покрет „маршала“ Тита и његових доглавника, Ивана Рибара и Сулејмана Филиповића, који има за циљ да „ослобађа“ народе бивше Југославије од окупатора и „четничких реакционара“ Драже Михајловића, није новијег датума, те, према томе, корен тога покрета не треба тражити само у оквиру догађаја који су се одиграли за последње две три године.

Ако дубље загледамо у порекло и историјат овог народно-ослободилачког, боље рећи, антирпског покрета, видећемо јасно целу његову позадину и инсценирају и, што је најглавније, сазнаћемо ко су његови прави актери, чије су они народности и шта их уствари руководи у њиховој „родољубивој“ акцији.

Несумњиво је — судећи по прошлости Јосипа Броза, у партизанској акцији „нареченог“ Тита, као и по прошлости његових главних помагача који су већ годинама стајали с њиме у дослуху — да је главни духовни агенс целе Титове акције појнико, у старој, атаквистичкој мржњи Тита и његових следбеника према српском народу, према свему оном што је српско и на српским основама изграђено.

Када наша српска јавност буде сазнала само за неке податке из криминалних анала бивше југословенске полиције који се односе на „родољубиви“ рад Јосипа Броза и његових „бивших“ помагача, пред њене очи искрснуће права, веретуширана слика овог болшевичког „маршала“ у Хрватској, некадашњег бравара из села Клањаца у Загорју.

Наша јавност треба да зна, између осталог, да је Јосип Броз, још пре пуних десет година, фебруара месеца 1933 године, у друштву Петра Пасарића, железничког чиновника из

Удружење ваздушних убица

Један случај хтео је да се открије страховита позадина америчких терористичких напада на цивилно становништво, који изазивају толике невинне жртве међу нејаком децом, незаштитеним женама и немоћним старцима.

Сви ти досадашњи терористички напади на немачке и остале градове показали су јасно, да њихов циљ нису никакви војнички објекти, већ рушење приватних зграда и убијање цивилног становништва у маси. Да би се авијатичарима издао такав задатак потребна је велика доза цинизма, али је исто тако потребна бездушност оних који та наређења извршују. Због тога је америчко ваздушно вођство заиста морало да изврши пажљив избор приликом регрутације терористичких авијатичара. У томе је, изгледа, одлично успело.

Од посада оборених авиона над Немачком изашао је жив један човек цинична осмеха, крволочна израза. Био је то један преживели амерички авијатичар. Са највећим изненађењем немачке власти могле су очигледно констатовати један заиста гангстерски напис исписан крупним словима на леђима његовог авијатичарског комбинезона. „Удружење убица“ — значај је тај напис на енглеском језику.

Очигледно је да се од оваквих људи не може очекивати никаква човечност. На само што они са највећим задовољством извршавају наређења својих претпостављених, већ управо са бездушношћу и садизмом пуштају своје бомбе на голоруко становништво, без и трунке гриже савести због беспримерних злочина које на тај начин врше.

Утврђене чињенице говоре најречитије. Америчко подземље, које је већ одавно својим злочинима и свирепостима показивало свету налицја Америке, са свима најгорим људским инстинктима, сад је јавно дошло до изражаја кроз америчку авиацију.

Америка је оваквим поступцима себе избрисала из редова културних народа, показала се у правој боји, а историја ће несумњиво ударити свој најцрњи жиг на овакве методе вођења рата, којима пада као жртва цивилно неборачко становништво, претварају се у прах и пепео читави блокови градова који служе искључиво за становање цивилног становништва и бесциљно се просипа невина крв, ма да већ мора и Енглежима и Американцима бити јасно да се терористичким нападима из ваздуха Немачки народ неће спомети и да на тај начин ни у ком случају неће доћи до победе. Победа на крају имаће да се реши на бојноме пољу у борби са моћном немачком војском, која одлучно чека дан дефинитивног обрачуна.

„НА ТИТОВОЈ ЦРВЕНОЈ ЗАСТАВИ ПИШЕ: СМРТ И ИСТРЕБЉЕЊЕ СРПСТВА“

Говор министра народне привреде Др Милорада Недељковића

На великом народном збору у Ваљеву министар народне привреде др. Милорад Недељковић одржао је велики говор у коме је рекао између осталог:

„Много пута смо се за ове две и по године састајали да се братски и пријатељски поразговарамо о општим приликама и невољама у које је запао српски народ. Али никад није потреба за оваквим опште-народним састањима била већа, него данас, када српски народ понова стоји на једној судбоносној прекретници, и када има још једном да својом главом одлучи којим ће путем поћи: у смрт или у живот!

Пре три године одлучивало се такође о судбини српског народа. Али тада српски народ није био довољно обавештен, и није имао могућности да сам слободно одлучује о својој судбини, па му његови лажни пријатељи и лажне вође наметнуше одлуку да је БОЉЕ РАТ НЕГО ПАКТ.

Ти лажни пријатељи српског народа били су ЕНГЛЕЗИ, а лажне народне вође били су разни плаћеници Енглеске.

Требало је тада што више туђих народа урлити у борбу против Немачке, за спас плутократске Енглеске империје.

Узалуд су најбољи синови српског народа доказивали да нам од Немачке не прети никаква опасност, и да ми нисмо дорасли да се, усамљени, хватамо са Немачком у коштак, нашем народу су туђински агенти завртели памет, и увукли га у рат, уверавајући га, да ће нас Енглеска обилно помагати у рату, и да нам гарантује наш опстанак и нашу будућност.

Енглеска помоћ показала се и у нашем случају, као и према: Чесима, Пољацима, Французима и многим другим народима, као проста лаж и превара, и ми смо изгубили на пречац рат. Да се макар после српски народ смирио, и, пошавши за генералом Недићем, потражио себи спасење из ове катастрофе лојалним измирењем са победником, ми смо могли да у мирном раду и чувању својих српских глава проживимо овај рат, и да из њега изађемо са најмањим националним губицима.

Међутим, Енглеској је требала и даље крв нашег народа, и она га је и даље непрекидно подбадала на неравну борбу са моћним победником.

Настале су четничке борбе, појавиле су се и комунистичке побуне, дошло је до братоубилачких борби. Србија је огрезала у крви и пожару. Српски народ је у црно завијен, крвно ослабљен и материјално оштећен као никада до сада. Зашто? Само верујући обећанима Енглеске, да она бди над нашом будућношћу. И српски народ је то поверовао, на највећу своју несрећу.

Али ево сада, када је Енглеска дошла у нову кризу, када се њена светска експлоататерска и угњетачка империја распадала као живи леш, она склапа нове спо-

разуме са бољшевицима, и уступа и нас, као и скоро целу Европу, под власт комунистичког дивљаштва. Москва именује свог „Маршала“ за главног заповедника будуће „Југославије“, а овај брже боље збацује Краља Петра и његову „владу“ као отпатке старих „реакционарних“ режима, диктира им нов совјетски „устав“ и именује врховни законодавни одбор.

А у његовој „влади“ седе један београдски и један загребачки јеврејин, један хрватски муслиман, пуксвник-дезертер и неколико пропалица из свих крајева бивше Југославије. Ето, тим људима, са злогласним хрватским крволоком Јосипом Брозом на челу, предаје данас Енглеска цео српски народ на милост и немилост.

Енглеска дакле нестаје сад са српског политичког обзора, и српски народ има да се најзад пробуди из једног злог онојног сна, и да види како га је Енглеска лажима и обманом потезала да се за њу бори и да за њене, а не да за своје интересе гине.

И кад више ништа не може да добије од српског народа, сем да га прода бољшевицима за мало још њихове помоћи у даљеничкој борби за свој опстанак, Енглеска цинично-издајнички напушта и Дражу Михајловића, и Краља, српски народ, и све предаје на милост и немилост крволочноме Стаљину и његовом месији Јосифу Брозу-Титу.

— Енглеска нестаје са српског политичког обзора, али се на њему појављује бољшевички терориста Тито, који сад позива, — о да грозне проније! — све Србе под његов црвени барјак,

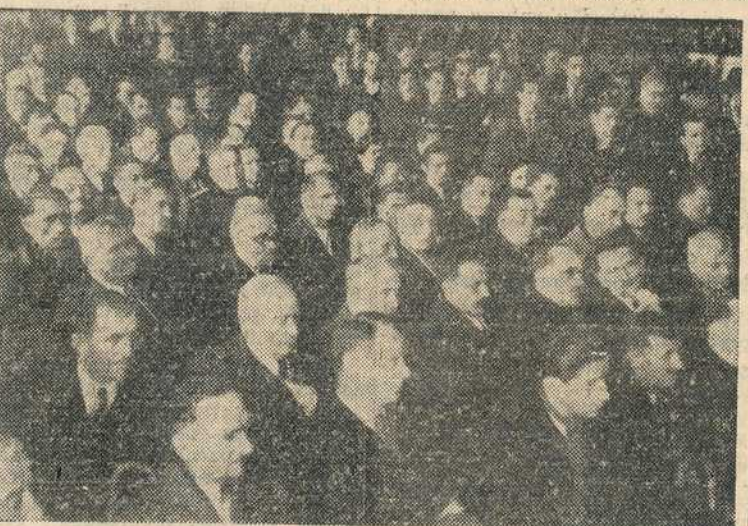
Србе да ступамо у њихове редове и да им помогнемо да дођу на власт и да загосподаре над нама. А шта нас тада чека? Знате већ добро: смрт и истребљење Српства, уништење његове будућности!

Енглези су нас бар лагали и обмањивали, док смо им требали да ће нам обновити Југославију, са краљем на челу и народном владом.

Тито је развио првени крвави барјак на коме пише уништење српског народа и зове у своје редове своје присталице Србе којима би била милија победа међународног зликовачког олоша од опстанка свог српског народа.

Ми смо имали много мука док смо се ослободили енглеске хипнозе. Верујемо, да нико од нас Срба неће потпасти под бољшевичку хипнозу, па поћи против свог рођеног народа, своје отаџбине, мајке Србије и наше српске будућности.

— Срби, јунаци Ваљевске нахије, ја вас позивам да се овде

Министар Недељковић држи говор на великом народном збору у Ваљеву

да се боре за обнову Југославије — федеративне републике. Чујте добро: позива Србе да се боре за успостављање федеративне републике Југославије, у којој би српски народ био раскомадан у шест покрајина и у којој би господарили највећи душмани српског народа! У Брозовој влади нема Срба, у његовој војсци су огромном већином Нерсби, зликовци и разбојници са свих страна света. Они већ три године кољу Србе и по Србији и по свима крајевима бивше Југославије. А сада зову нас

закунемо да ћемо радити за Српство, за српску веру, српску породицу, заједно, сви у један фронт под заставу уједињења и спасења српског народа, коју је тако храбро подигао наш претседник владе генерал Милан Недић, и да ћемо све своје снаге ставити у службу против непријатеља српског народа, против безбожничтва, непријатеља нашег дома и породице, против герористе Јосина Броза-Тита.

Живела Србија!

Живео генерал Недић!

ТРИ НАЈЕЗДЕ

Оно што одликује наш народ, што чини његову специфичност те га на тај начин издваја од осталих народа и држи вековима чврстог и живог на месту на коме би се ретко који народ могао одржати, јесте његов духовни живот, његово вечно веровање у Бога и његову правду, која га држи у сталном оптимизму и вери у боље дане.

Са том вером и у тој вери, он је изградио своју народну философију, која је идеалистичка и оптимистичка. Све што је дао култури човечанства прожето је том философијом: наша народна песма, еп коме се диви Европа кроз своје највеће духове Гетеа, Грима, Ламартина и Ига, као и неимарство и сликарство, кроз које је српски дух успео да се уздигне на највеће висине ка Богу живоме, коме их је и посветио. Све то одише једним духом и почива на истим философским основама: дух изнад материје и вера у добро и његову победу.

Ето тај дух народни, тај кристални србизам, та спиритуална оптимистичка философија је изградила најлепше облике друштвеног домаћинског и задружног система код Срба са начелом: ради и живи, али дај и помози и другоме да живи. Та философија је вековима одржавала српски народ здрав и сигуран на своме тлу, постојан као гранит камен, и није допуштала пенетрацију туђег духа и туђих погледа на свет и душу народну.

Напротив три инвазије туђег духа, које су покушале да сломију наш народни дух, наишле су на огорчен народни отпор и скрхале се у неповрат.

Три народна устанка ради истраге туђинског духа дала су знање да српски дух остаје свој и на својој линији и да га ништа туђе, ништа интернационално, не може поколебати, а још мање победити.

Први пут, за време Стевана Немање, српски дух је имао прилике да се опроба у борби против прве најезде туђег духа и туђинских погледа на свет.

Богумили, или бабунска јерес, која је одбацила основна гледишта и веровања српског народа, били су тада навалили на српство и Србију. Били су продрили у све редове и све слојеве друштва, од колибе овчара на Шару и Мирочу, до Лавре Студеничке и дворова Немање, сина Завидина, у Расу, престоници Србије. И баш то, што је та анархична, туђа духу народном, религија, поткопала све слојеве друштва а нарочито највиши слој богатих и моћних, држава се почела клатити и клонити паду. Али дух србизма, удахнут Немањи кроз његове сељачке претке, снажно се уздигао и узвикнуо: Стој, ни корака даље!

Најезда друге погубељи, то је најезда Османлија, која је држа-

ла српску државу и Србе пет стотина година у најцрњем ропству, али ни једнога момента није успела да освоји, убије или поколеба дух србизма у њему.

То је ишло тако док се после свих мука и страдања опет није подигао дух србизма у телу владике Данила, који на сабору народних сељачких старешина на Цетињу, не одлучи да објави рат изродима:

„Удри за крст, за образ јуначки

Ко год наше свијетло оружје...“

Опет као и приликом првог сукоба српског духа са духом туђинства, полетеле су главе „поганих изрода“ по пољима и кршевима земље Србинове; опет је крв издајника опрала поља српска и дух српски очеличила за епске подвиге Карађорђа и Мишоша.

Наступа трећа, најкрвавија и најпогубељнија најезда: комунистичке интернационале. За разлику од прве две, ова нема намере да освоји само дух него да уништи и дух и народ српски. И док су прве две погубељи бар донекле носили људи наше земље и припадници нашег народа, иако најгори, ову носе искључиво туђинци, познати непријатељи Срба као народа.

Историја се понавља...

У најезди комунистичке интернационале опет туђу веру и туђе погледе на свет није примио честити српски сељак, него напротив, примише је — како рече народни песник — „плахи и лакоми“ — и како то забележи народни летописац, примише је они који су цедећи народ стекли блага и имања; примише је не колибе овчара него салони богаташа. Несрећници којима ништа није свето, који немају ништа заједничког са нашим народом и његовим духом, пођоше са Титом Хрватом, Сулејманом Муслиманом и Мошом јеврејином. Нека им је на част то друштво, они су га достојни...

Али против ове суманутости, против интернационале коју воде они којима је циљ да униште Српство и Србију, диже се данас цео српски народ као један човек. Сврстани под заставу генерала Недића, запојени духом Путника, Мишића, Бојовића и Степановића, славних војвода из славних дана, сатрће Срби лажнога маршала, поскидаће главе изродима и издајницима српског духа и народа и сатрће у корену њихову материјалистичку веру и философију која се дигла против традиционалне и идеалистичко оптимистичке српске философије. Српска вера, српско поштење и воља за животом победиће смрт, коју нам припремају непријатељи с оне стране Дрине.

Војин М. Дрвеница

УЛОГА СРПСКЕ ДРЖАВНЕ СТРАЖЕ У ОБНОВИ СРБИЈЕ

После капитулације и окупације Србије живот је убрзо, већ крајем априла и почетком маја отпочео да тече скоро нормално. Управне послове обављала је Комесарска управа на челу са бившим министром Миланом Антонијевићем. За унутрашње одржавање реда васпостављена је 6 маја жандармерија, а за команданта постављен жандармериски бригадни генерал Милутин Стефановић. Како је жандармерија на основу услова капитулације била изузета од заробљавања, већ до краја маја распоређена је на дужност око 3.000 жандарма.

Исте године 21 јуна команду над српским оружаним одредима примио је помоћник Комесара за унутрашње послове Таназије Динић, а 24 истог месеца постављен је за команданта жандармерије пуковник Јован Трипић. Жандармерија је била подељена на 3 жандармериска одреда: Дунавски, Моравски и Дрински.

Поред овога постојала је као посебна организација Стража Управе града Београда, као помоћ финансијским органима на границама Србије.

ТЕШКА УЛОГА ДРЖАВНЕ СТРАЖЕ

У првим данима после капитулације у Србији је владала углавном ред и мир. Међутим, почетком рата између Немачке и Совјетског Савеза настали су тешки дани за Српску државну стражу, јер је морала да се упусти у борбу са одметницима и бунтовницима, махом комунистима, који су хтели да у земљи изазову хаос и страховито крвопролиће. Уложивши све своје снаге Српска државна стража упустила се у ту борбу да би спасла земљу и српски народ од потпуног уништења.

Била је заиста велика срећа што је у том тренутку образовање прве српске Владе народног спаса поверено осведоченом родољубу и великом Србину генералу Милану Недићу. Он је одмах предузео реорганизацију жандармерије и 10 септембра постављен је за њеног команданта дивизијски генерал Стеван Радовановић. Истовремено, да би се могло одолети бунтовним елементима који су подривали безбедност и опстанак земље, формирана су, поред жандармерије, српски оружани одреди, четнички одреди и добровољачки одреди. До краја октобра већ је било формирано 30 оружаних одреда, 20 четничких и 12 добровољачких одреда.

Српске оружане одреде формирали су активни официри и подофицири, четничке одреде стари и нови четници и делимично активни официри.

Услови за борбу српских оружаних одреда били су врло тешки.

ОБРАЗОВАЊЕ СРПСКЕ ДРЖАВНЕ СТРАЖЕ

Почетком прошле године, у Јануару месецу, извршено је преформирање жандармерије и Српских оружаних одреда у Српску државну полицију. Али већ 15 фебруара наређено је формирање Српске народне гарде, опет под командом дивизијског генерала Стевана Радовановића. Назив Српске народне гарде промењен је 28 фебруара у Српску државну стражу, која и до данас као таква делује.

Ма да под најтежим околностима, сви српски оружани одреди дали су у току јесени 1941 и зиме 1941—1942 године максимум својих напора и жртава да поврате ред и мир у Србију. Пало је много младих и храбрих на-

ционалних бораца: официра, подофицира, стражара, четника и добровољаца, као и велики број невиног српског живља, који је упоредо са оружаним формацијама чистио своју земљу од бунтовничких и бандинских банди.

Од свога образовања па све до данас Српска државна стража делује као најбројнија војничка организација у Србији и као орган јавне безбедности. До 7 јуна прошле године она је била под командом дивизијског генерала Стевана Радовановића, а затим под командом пуковника Боривоја Јонића, који је доцније произведен у чин генерала.

ПОД КОМАНДОМ ГЕНЕРАЛА НЕДИЋА

До 25 августа прошле године Српска државна стража налазила се у непосредном саставу Министарства унутрашњих послова, а затим, до 5 новембра ове године, под командом шефа Српске државне безбедности, министра Драг. Јовановића.

Од 5 новембра ове године Српска државна стража опет предава у састав Министарства унутрашњих послова, а тај ресор превзима лично председник Владе генерал Милан Недић, као врховни командант свих оружаних снага у Србији.

Српска државна стража борила се, а и данас се још увек бори са многим тешкоћама, уследњим стицајем многих околности у вези са општом ситуацијом у свету, а нарочито на југоистоку Европе. Па ипак, сваки стражар Српске државне страже може са поносом да се осврне уназад, јер ће сагледати резултате свог пожртвованог рада, а то су: да су ослонац и база комунистичке акције избачени са те-

риторије Србије; да је српски народ преболео тешку кризу и да је са болесничке постеље устало јачи него што је раније био; да је српски народ и данас доказао колико је везан за своју Отачину, за своју православу веру, за своју националност, по родину и своје огњиште; да је у дванаестом часу опет уједињено све националне снаге на једном истом српском националном по-слу.

Огроман је то био напор, али снајни су његови резултати. Да би се то постигло била је потребна снага, родољубље, пожртвовање до самоодрицања и заједнички сложен рад.

У тешкој борби који су ови одреди морали да издрже, многе жртве су пале. У периоду од септембра 1941 до 28 фебруара прошле године српски оружани одреди имали су 623 мртва и 600 рањених, четнички одреди 682 мртва и 395 рањених, а у периоду од 28 фебруара прошле године до данас Српска државна стража имала је 272 мртва и 151 рањених. Од тог укупног броја мртвих и рањених отпада 10% на официре, односно на четнички старешински кадар. Губици српских добровољаца и четничких одреда у периоду од 28 фебруара до данас нису још познати.

РЕОРГАНИЗАЦИЈА ОРУЖАНИХ СНАГА

Када је у лето прошле године борба са великим комунистичким бандама углавном завршена, спроведено је у јесен разоружање четничких одреда. Организација добровољачких одреда постављена је истовремено на нову основу и предузета је њихова реорганизација у погледу васпитања и школовања, те су после

тога добијали специјалне задатке.

У целом том периоду на српског стражара пала је служба јавне безбедности у земљи и гоњење комунистичких банди, и извршна служба и подржавање управних и самоуправних власти у земљи. За извршење тог задатка Српска државна стража била је подељена по пољским, раније жандармериским станицама. Било је пољских станица са свега 6 до 7 стражара, било је станица далеко и од пруге и од друма и од ма ког већег насеља на десетине километара.

Па ипак, ма да у забаченим крајевима, опкољени са свих страна шумама и планинама у којима су се кретале комунистичке и друге илегалне bande, одреди српских стражара били су вечно на дужности, на стражи, на опрези. Баш на таквим станицама они су починили чуда од јунаштва и храбрости, јер су се понекад упуштали у борбе на живот и смрт са вишеструко јачим комунистичким бандама. Ту су ти српски стражари положили испит својим држањем, опхођењем и пожртвовањем народа. Стражар се упуштао у борбу без роптања, свестан да се бори за нов живот свога народа, и ако је то врло често било условљено његовом смрћу.

Захваљујући овим жртвама Србија данас може да диже главу, поносна и свесна да је пребрзила најтежу кризу своје историје, да је помоћу својих храбрих синова спаса саму себе и обезбедила себи достојно место у новој породици европских народа.

Д. Ст.

ПРИЗНАЊЕ УПРАВИ ГРАДА БЕОГРАДА И БЕОГРАДСКОЈ ОПШТИНИ

У тренутку кад се Србија налазила у најтежем положају, кад је изгледало да је све изгубљено, две установе биле су прве које су уложиле сав свој напор да би се одржао потребан ред и мир и да би нови живот Београда и Србије могао да се упути својим правилним током. То су биле Управа града Београда и Београдска општина. Како вођство, тако и сви службеници ових органа од највиших до најскромнијих, уложили су свој несебичан труд, своје највеће напоре да би обезбедили својим суграђанима личну и имовну безбедност, да би им омогућили повратак у нормалан ток живота, да би земљи сачували мир и ред као први и битни предуслов одржања народа.

Од тог времена па надаље, под вођством министра Драг. Јовановића, захваљујући његовим организаторским способностима, његовом искуству, као и његовом специјалном смислу, ове две установе не само што су у потпуности извршиле свој задатак, већ су до самоодрицања улагале све напоре и дале максимум од себе за препород и напредак нашег престолног града и наше земље.

По речима председника Владе народног спаса генерала Милана Недића, Управа града Београда са свима својим стражарима и агентима, чиновницима и официрима, постала је узор несебичне и пожртвоване службе своје народу. У борби противу комуни-

стичко-терористичких покушаја дала је, уз драгоцене жртве у животима својих најбољих службеника, резултате који су омогућили да се комунистички покушаји, стварање илегалних и подземних организација у Београду у зачетку угуше и кривци приведу заслуженој казни.

Београд и београђани, благодарни даноноћним напорима и пожртвовању под најтежим условима органа Управе града Београда, имају пуну личну и имовну безбедност, а Српство и Србија оправдано најбоље наде за будућност. Београд је био и остао жижга народног, духовног и културног живота српског народа.

Наша престоничка општина у најтежим временима које је преживљавао наш народ и горди Светосавски град Београд, целокупним својим деловањем у националном, комуналном, социјалном, духовном и културном правцу, допринела је, да многобројне тешкоће, које собом доноси рат, буду на време уклоњене и многе невоље ублажене. Да је све то могло бити учињено и поред најтежих услова под којима се морало радити, заслуга је вредних и честитих оптинских радника и чиновника, директора и њиховог вођства.

Побуђен овим чињеницама, председник Владе генерал Милан Недић издао је две наредбе, у којима је овај и овакав рад јавно истакао, одавши му своје пуно признање.

РЕЗУЛТАТ КЊИЖЕВНОГ КОНКУРСА СРБОЗАРА

ПО ТЕМИ

„ИДЕЈНА САДРЖИНА СТАРЕ СРПСКЕ ЗАДРУЖНОСТИ“

Чланови жирија Србозара за оцену поднетих радова по књижевном конкурс Србозара о теми „Идејна садржина старе српске задружности“ прегледали су и оценили поднете радове и донели одлуку:

1) да се раду под шифром „1925“ додели друга награда у износу од 30.000 динара (тридесет хиљада динара);

2) да се раду под шифром „Задружна држава бр. 3“ додели трећа награда у износу од 20.000 динара (двадесет хиљада динара) и

3) да се преостали поднети радови врате подносиоцима, јер им није додељена награда нити је откуп понуђен.

Према томе прва награда у износу од 50.000 динара није додељена нити једном раду. Награђена дела претстављају један вредно драгоцен покушај да се научно и зналачки истраже извори праисторског српског социјалног уређења породичне задружности и да се култивисе огромна снага моралне дисциплине која је кроз векове одржавала најсавршенији социјални систем заједнице живота и рада и старе српске задружности.

Умољавају се награђена лица да, са потврдама о преданим радовима под означеном шифром, дођу у року од осам дана у Пословниду научног института за радно право, Немањина 28 четврти спрат, да подигну додељене награде, а исто тако умољавају се подносиоци ненаграђених и не откупљених дела да у истом року своја дела превзму.

Из Научног института за радно право у згради Старешинства Српске заједнице рада, Немањина ул. 28.

МОНОПОЛ ДУВАНА У РУМУНИЈИ

У оквиру румунских државних прихода играју видну улогу приходи државног монопола. У 1942 години износила је чиста добит државних монопола око 10 милијарди леја, а за буџет 1943/44 предвиђена је чиста добит у износу од око 15 милијарди леја. Највећи део тих прихода даје државни монопол дувана.

Потрошња дувана била је у Румунији увек велика. Рат је, међутим, донео повећање те потрошње не само с обзиром на потребе фронта, већ и у вези са повећањем потрошње у цивилном сектору, као што је то уосталом случај и са другим деловима Европе. Вођство монопола дувана предвидело је благовремено тај развој и извршило своје диспозиције у односу на засађену површину дувана.

Тако је површина засађена дувачом износила 1940 године још 13.000 хектара, 1941 године 14.000, да би у 1942 години скочила на 21 хиљаду а 1943 године била удвојстручена на 42 хиљаде хектара.

Целокупно сађење дувана вођи државни монопол тако, да се сваке године одређује површина која се има засадити и према том плану се врши подела семена сељацима, с којима се том приликом закључују уговори о лиферацијама, који обавезују сељацима на лиферацију одређене врсте дувана, као и количине. Главни крајеви за сађење дувана налазе се на југу земље.

Захваљујући добром приносу, успело је монополу дувана да до данас, без нарочитих тешкоћа, покрије домаћу потребу домаћом производњом, и то: потрошном квотом од 820 грама на појединог становника. Увоз дувана је ограничен само на неке квалитативне врсте првокласног македонског дувана, који служи за производњу најфинијих цигарета.

После завршене бербе дувана, специјални изасланици монопола врше прикупљање приноса од произвођача. Тако скупљени дувач превози се до најближе ферментационе станице у којој дувач остаје око 18 месеци, док не буде потпуно уготован за коначну прераду у дувачке производе. После тог ферментационог периода, дувач се превози у бајама, већ сортиран према врстама, у поједине фабрике дувачких производа где прерада траје дужињих 4 месеца, тако да пут, који дувачки лист превали од стабљике до завршног производа, траје непуне две године.

Највеће постројење државног монопола за прераду дувана налази се у Букурешту, које запослује 2.000 радника и има дневни капацитет прераде од 20 вагона дувана. Готови производи се остављају у велике магацине из којих се врши додељивање продавцима. Сам монопол не врши продају. Укупни обрт монопола дувана је врло висок, с обзиром на велику потрошњу, а у вези с тим и чиста добит. Управа монопола је при томе потпуно аутономна, али њени приходи улазе у буџетски предлог, а чиста добит припада држави. За време док је Румунија била зависна од Западних сила, морала је приходе од монопола дувана дати у залог као обезбеђење за службу по иностранцима зајмовима.

И поред велике потрошње дувана, која данас влада у Румунији, државни монопол дувана је досада успевао да ту потрошњу покрије у целости, тако да рационарање дувачких производа није било потребно.

Румунски монопол дувана успео је да поред ових успеха на пољу производње и покривања домаће потрошње, постигне и завидне резултате на социјалном збрињавању својих радника и намештеника.

СРПСКИ ДОБРОВОЛАЦ

УСКЛИК, ПОУКА И ПОЗИВ

Александар Пашић, син свештеника мученика Милана Пашића, кога су комунисти убили 1941 г. у Ужицу, ни часа се није одвајао од оснивања добровољаца па до своје смрти од борбе својих другова.

Погинуо је 11 августа као наредник а унапређен је за потпоручника, после своје смрти, по предлогу који је за живота његовог поднесен.

Погинуо је на мученички начин као и отац му. Убиство се десило на следећи начин:

Млади Пашић се налазио као дежурни официр у касарни IV батаљона у Пожези, док су се три чете овог батаљона налазиле на терену. Као такав сазна да је Ариље опкољено и нападнуто од стране одметника и да нешто Државне страже са десетином добровољаца поштедара даје нападима јуначки отпор. Чим је то сазнао, он натовари на камион све што је имао у касарни, осим најнеопходније страже, и крене за Ариље, иако је знао да ће на путу наићи на заседу.

На једној окуци у близини самог Ариља, његов камион наиђе на заседу. Одмах искаче и прима борбу и бори се срчано. Међутим, око њега у колико није рањено све гине, и он остаје сам. На другој страни се налази његов близак рођак, који га познаје и зато га довикује и позива да се преда, а он му за живот јамчи. Александар познаје глас рођаков и видећи безнадежну борбу, а свакако у жељи да мајци уштеди нову тешку жалост преда се. То је било још с јутра.

Добровољци на терену, међутим, сазнају за напад на Ариље и журно са свију страна се враћају. Одметници покушавају да зауставе надирале добровољаца, али бивају разбијени. Тада злогласни крволок одметнички, Јанковић, узима младог Пашића и убија га са преко тридесет убода ножем.

Млади Пашић је тако пао и учествовао по други пут своју ојађену мајку, браћу и сестре.

То је био младић пун бујне снаге и срчаности. Отскакао је од својих другова спретношћу и одважношћу.

Био је песник. Две песме су му нарочито добре: »Мој отац« и »Отаџбини«.

У песми »Отаџбини« он прво поставља питање:

**О земљо моја крвљу натопљена,
Да ли те ко данас још искрено
Љуби!**

И то питање објашњава призорима страшним које му очи сагледају ширином наше земље, где се врхунац налази у закључку: **Убија се лудо, не тражи се суда,
Усто син на оца, брат усто на брата.**

Млади песник зна од куда је то и говори отаџбини:

**Страшна Божја казна постигла је тебе
Због синова твојих што живе у греху.**

Па се потом заветује да ће је он ипак љубити и задивљава размишљањем:

**Лако ј' љубит земљу када она
цвета**

Уживат' плодове које она носи

Ова песма је усклик младог родољубивог срца, али у том усклику који полази од призора пустоши и смрти у међусобној борби, пролази кроз духовно објашњење несреће, закључује са својим заветом да би се завршио поуком и позивом:

**Љубите је онда када је уклет
Кад смрт неумитна свуда у њој
коси.**

Овај позив даје трагичи наше данашњице нарочити тон. Он јој управо даје смисао. То је као одгонетка несреће јер је ова и дошла због недостатка љубави. Истовремено је позив овај као лек несрећи, јер не би могли синови отаџбине такву несрећу мајци својој причињавати да је истински љубе. Зар би могле њихове руке такву пустош и такве ране њеним

грудима сејати кад би је они волели?

Трагика песника је ипак у томе што је све то видео па ипак пао од руке и на тако претешко свиреп начин рођене браће, у одбрани мира тако преко потребног отаџбини.

Сахрањен је на ужичком гробљу поред толиких другова, поред свога Команданта Милоша Војновића, Србе Павловића, Богослова Неђе и осталих смрћу покошених другова.

Његова смрт је пресекала живот пун снаге и полета, задала срцу једне мајке, која је већ учевљена тешко, нов и непроболни бол, спречила развитај једног озбиљног песничког талента, лишила Србију једног срчаног борца, али овенчала трагичним венцем бесмрћа у галерији хероја Отаџбине један нов млади лик.

Д. В. Љотић

Отаџбини

*О земљо моја крвљу натопљена,
Да ли те ко данас још искрено љуби,
Кад грцаш од рана борбама сломљена
И кад твоја слава све више се губи?*

*На све стране пустош, развалине свуда,
Лешеви говоре о страхови рата,
Убија се лудо, не тражи се суда,
Уст'о син на оца, брат уст'о на брата.*

*Страшна Божја казна постигла је тебе
Због синова твојих што живе у греху,
Јер сва твоја блага узеше за себе,
Оставише Бога, ко зверови беху.*

*У твој тешком часу закљичем се Богом
И живот ћу за те, ако треба дати
Радићу до гроба, и руком и ногом,
Да се твоја стара слава опет врати.*

*Лако ј' љубит земљу када она цвета
Уживат' плодове које она носи.
Љубите је онда, када је уклет
Кад смрт неумитна свуда по њој коси.*

Ужице, 24-1-1943 год. Александар Пашић

Са оружјем у одбрану отаџбине, омладино српска

1941 године Тито и његови црвени бандити разбијени су у Србији и истерани из њених плодних долина и брегова.

Зашто?
У првом реду зато што сељак никада није био комуниста нити ће то икада бити. Он је имун противу црвене заразе и зато се комунизам на српском тлу није могао ни задржати.

Зато што је Србија имала јуначку и свесну омладину, која је добровољно пошла да брани своју родну груду и да за њу ако је потребно и погине.

Али Тито и његови црвеници покушавају сада да се опет пребаци у наше родне крајеве и да Србију поново баце у пламен и крв.

Настало је за то време да се поново узме оружје у руке и да се највећи непријатељ Српства, бољшевизам, туче на свим странама.

Ко да га туче и уништава? питаће се многи.

Постоји Српска оружана сила, постоје добровољачки батаљони који ће на челу са својим врховним командантом, генералом Недићем, да се супротставе овој опасности.

Супротставиће се она иста млада дост. која је то учинила и 1941 године боса и гола, слабо наоружана, али духом јака и непобедива младост.

Онда се само један део српске омладине супротставио бољшевичкој куги. То је био онај део наше омладине, који је некад највише нападан. Али јуначким подвизима њеним, јуначком и младом крвљу проливиеном њеном, непријатељ Србије је побеђен, уништен, док је остатак побегао и прешао изван граница Србије. Сада је опет дошао позив Москве да се с комунистичком акцијом поново почне на територији Србије и да се наруши миран живот њен. Знају они да је Србија најјача антибољшевичка тврђава у овом делу света и да

баш њу треба сада ослабити и уништити.

Зато сва српска омладино на оружје! Попуњите батаљоне и пукове добровољне младости да се и сад спасе српски род. Иста опасност, која је постојала 1941 године, постоји и данас. Одмах на оружје, док је време. На то те, омладино, зове највиши закон отаџбине, на то те зове генерал Недић, који своја јуначка плећа полагаје у темеље нове Србије. Не оглушуй се и не чекај. Сваки је час драгоцен и користан. До сада смо се могли изговарати да не знамо шта је комунизам. Сад тај изговор не може да нас правда. Преживели смо комунистичку страховладу и на својој кожи осетили шта значи комунизам, иза кога стоји белосветски олош, иза кога стоји светско јеврејство, чији је циљ светска револуција, која има да омогући владавину јеврејску над светом.

Историја неће наћи оправдања за наш став скрштених руку. Ми ћемо сносити одговорност пред историјом. Зато на оружје. Отаџбина зове. Стварајмо јуришне чете и сатримо комунистичку аждају. Интелектуална омладино, радничка и сељачка, сви у бојне редове. Бачка, студентска омладино, покажи и овога пута колико љубиш Отаџбину. Свако одлагање, свако колебање, нама ће се светићи. Будимо и ми достојни оне омладине која је 1912 године стварала ђачке батаљоне и добровољно ишла да брани Србију верујући да победа Отаџбине мора доћи. Са истом чврстом вером кренимо и ми у бој.

Више премисљања не може бити. Оно што је нас омладину раније делило не сме и не може да нас више дели. Отаџбина је једна. Србија је мати свију нас. Она од свих појединаца жртву захтева. Говоримо и ми као што су и стари римски родољуби говорили: „Слатко је умрети за Отаџбину“. Говоримо и ми: ми ћемо гинути али Мајка Србија мора да живи и после нас.

Дигнимо високо српску заставу коју нам је предао генерал Недић. Супротставимо је комунистичкој црвеној, иза које стоје разни несрби и никоговићи. Окупимо се сви око српске заставе. Само ће тако комунистичка опасност бити брзо савладана.

На оружје, сва српска омладино. Под командом генерала Недића, у бој противу комунизма највећег непријатеља српског народа. Одмах и без оклевања. Тако нам Бог помогао.

Смрт комунизму — живела Србија.

М. Митровић

ОНИ ШТО СВЕ И НАЈВИШЕ ДАЈУ МАЈЦИ СРБИЈИ И СРПСТВУ

Писмо председника владе добровољцима

Добровољци 5 чете 2 батаљона II пука, упутили су следеће писмо армиском генералу Милану Ђ. Недићу:

Претседнику владе Народног спаса армиском генералу Милану Ђ. Недићу.

Београд

Добровољци 5 чете 2 батаљона II пука, борећи се са пушком противу шумске гамади, које нам сервира Лондон и Москва, и ценећи бол који је задесно нишко становништво од бомбардовања англо-америчког ваздухопловства сакупили смо између себе скроман прилог у износу од 21.893 динара која Вам се сума шаље, да је Ви преко надлежних органа поделите страдалницима.

Овим скромним прилогом ми, Српски добровољци, желимо да и овом приликом дамо видног доказа, да смо спремни и на

још веће жртве за одбрану мајке Србије и Нове Европе, која се има изградити на супрот терора који спроводи трула демократија и јеврејски бољшевизам.

Гинули смо кроз ове две и по године и још ћемо гинути, али српски народ живи и живеће у будуће.

Живео наш лични Командант на многоја лета уз поклич: „У бој до коначне победе“.

5 чета 2 батаљона II пука СДК, Крагујевац

Претседник владе армиски генерал Милан Ђ. Недић упутио је у вези са горњим писмом следећи одговор:

НАШОЈ НАЈБОЉОЈ ДЕЦИ

Када сам у тмурне дане 1941 године дигао изгажену Српску заставу, ова деца су ме помогла; она су је развила и она је носе. Вера у њих понела ме је

у послу, она ме и држи. Са оваквом децом Србија ће се дићи и живети и понова бити оно што је била.

Децо, у име Отаџбине и пострадалих Срба и Српкиња хвала вам. Са вама ћу издржати до коначне победе.

Генерал Недић

Они што све и највише дају мајци Србији и Српству, дали су и овим гестом пример своје националне и социјалне свести. Али овај пример није једини, ни један од малобројних. Кроз две и по године, мучне и крваве, безбројна су оваква и слична дела њихова. Као што су бројне жртве њихове, које су плаћали животима и крвљу најбољих из својих редова, тако су и примерима своје хришћанске душе потврђивали свој став, своју борбу за добро свих и свакога, целога народа и свакога појединца.

Тешко рањени српски добровољци на лечењу у немачким војним болницама у Бсчу

Наши добровољци, теже рањени у борбама са комунистичким бандама, упућују се на лечење и у немачке болнице у Бсчу. Највећи број ових добровољаца прошао је досада кроз Војну болницу П. Б.

После недавне посете тешко рањеним добровољцима у овој болници, један делегат Српског добровољачког корпуса, пише о њима следеће:

„Избијајући поново у ходник који везује други део зграде, приметили смо са леве стране на зиду обешене шлемове добровољаца. Њих четрнаест и броју, означавали су бројно стање собе бр. 19. Затекли смо их у примерном реду и скоро побожној тишини. Једни су играли шах, други мице, трећи читају.

Тргло их је и вратило у стварност саопштење, да их штаб добровољачког корпуса није због равно, да се врло радо сећа својих пожртвованих другова и да им је послао пакете. Из грла добровољаца заорили су се узвици задовољства и много речи захвалности. Затим су двојица од њих, већ скоро прездравели, сишли у Управу болнице и донели их. Са овом двојницом стигло је још неколико добровољаца, смештених у друге болнице. Сада их је било двадесет на броју. Задовољни и срећни што их се другови и у туђини сећају и будно воде бригу о њима, отворили су пакете и братски поделили.

Говорећи о животу добровољаца у овој болници, делегат Корпуса каже:

— Устајањем у 6.30 часова започиње свакодневно дан добровољаца. Онда лакши и прездравели рањеници намештају своје постеље. Тешким и немоћним намештају сестре. Затим настаје умивање и доручак. Тешки рањеници, који ручавају у собама, добијају појачан оброк.

„Добровољци, — каже даље у своме писму овај делегат, — мада су без руку, ногу, ока или других оштећених органа, никада не ропају на удео који их је снашао, већ увек само наглашавају своју жељу за животом и за даљом борбом за добро и спас Србије.

Најмлађи међу њима и најтеже рањен је мали Шумадинан Драгослав Пантелић. Он је још де-чак. Има свега шеснаест година. Његово херојско држање просто нас запањује:

— Изгубио сам, — каже нам он, — обе ноге до кукова. Унесрећен сам за цео живот. Уништена ми је младост у најбољим годинама, али не жалим. Своју младост жртвовао сам отаџбини, она је за мене била све и она ће у мени и даље остати изнад свега.

Добровољак Милан Достанић, матурант из Пожаревца, изгубио је једно око. Он каже:

— Ја мислим да на свету не постоји ништа што би човеку било драже од очију. Ја сам, ето, остао без једног ока. Истина, тешко ми је без њега, али сам ипак задовољан, јер налазим да сам се на овај начин довољно одужио својој драгој и напаћеној Домовини.

И сви остали исто тако говоре. Задовољство је слушати изјаве ових младића кроз чија уста

Последњих недеља, оснажени новим снагама, српски добровољци извршили су одређене задатке у западним крајевима данашње Србије. После насртљивих политичких трикова неспрске и пар-

Група рањених добровољаца на лечењу у бечкој војној болници (Фото: Арх. В. от. С.Д.К.)

говоре хероји Србије, потомци оних који својом крвљу исписаху странице наше славне историје, који нас, проведоше кроз Голготу и оставише да наставимо њихово дело у мукама и страдањима.

М.А.Т.

су они нагостили још пре три месеца, претворило се сада у децембарски пораз, далеко испред граница Србије. Решеност српског народа да на челу са добровољцима истраје до краја у борби против комунизма, најбоље се манифестовала за време последње акције, односно приликом боравка добровољачких јединица у најзападнијим деловима данашње Србије. Ни у једном крају наше земље није толико развијена свест о злodelу комунизма и опасности коју он претставља за српство, као овде, уз саму Дрину. Ова река претставља један засебан појам. Чак и нешто више: живу опомену. Партизанска вршљања са друге стране, уништење српског живља и стални напади комунистичко-бољшевичке пропаганде на српство, учинили су да подринци имају многе појмове потпуно пречишћене. Код њих је нарочито развијена свест о опасности од партизана, па према томе и о одговорности за судбину Србије. Зато народ овог краја, излечен од свих совјето и англофилских лишаја, данас је духовно уједињен и претставља један здрав, национално одушељен и опрезан живи бедем. Азбуковица, Љубовија и јужнији делови Подриња, уобичавају се све више у одлучног и челичног дива који стоји на мртвој стражи пред непријатељима српства.

лепо, и нико ми није ништа узео!..

Слика друга. Један друг добио преноћиште у удаљенијој кући на крају села. Ради безбедности није заборавио пушкомитраљез. Поред постеље је постављена „Зорка“ са већим бројем шажера.

У току ноћи, поред куће је наишла друга добровољачка патрола. Један каплар је кроз прозор осветлио собичак.

— Другови, унутра је један човек са пушкомитраљезом. Партизан!

Вођа патроле извршио је стратeгиски распоред за напад. Убрзаног даха каплар је почео да отвара врата. Сопственик куће већ је раније приметио сумњиве гласове. Кад је онда дошло до „планског продора“ кроз врата, брже-боље је похитао у собу код „човека са пушкомитраљезом“. Потурно је снажна плећа и спом снагом одупро о врата. Узалуд је каплар наваливао и опомињао. Сељак је и даље стајао у уверењу да су то бандити који хоће његовог госта, „човека са пушкомитраљезом“, да ухвате на превару. Одупирући се поновљеним покушајима патроле да продре унутра, он је испруженом ногом унињао се да дотакне „човека са пушкомитраљезом“ и опомене да су ту партизани и да бежи одмах кроз прозор!..

Неколико минута трајало је ово неспоразумевање. На крају је „угрожени добровољац“ по гласу познао једног дугајлију са четног чела.

— Бога ми — признао је на крају сељак — сопственик куће — да је још мало потрајало и да сте ви из патроле упали унутра, био сам решио да узем пушкомитраљез и распалим један рафал. Тако ми на Дрини чувамо добровољце од партизана!..

Слика трећа. Пред командантом једног добровољачког пука снебивају се три-четири сељака. Најодлучнији почиње.

— Ми смо решили да вас нешто питамо, па куд пукло... Истина је, имамо пушке. Србин без пушке, то је... не умем да ти кажем шта... Е, ето, ми 'оћемо први да ударимо оно што не ваља. Онако само, ми сељаци. Па да вас питамо једно 'оћете ви да нас нападнете с леђа кад ми гру немо на непријатеље Србије, на ове из шуме?

Разговор је одмах прешао у конкретну уговарање о помоћи. Сутрадан сељаци су послали многе синове да се упишу у добровољце. Старији говоре:

— Сад кад сте ви овде, то је нешто друго. Страх-Дрина поста-ла је челик-Дрина!..

Каплар Д

Полазак у дејство...

(Фото: Арх. В. от. С.Д.К.)

СТРАЖА НА ДРИНИ...

Стрелци отварају ватру

(Фото: Арх. В. от. С.Д.К.)

Награђена драма „Ђурађ Бранковић“ од Свет. Павловића

У низу добитника награда за драму, налази се и г. Светозар Павловић, чиновник.

Његова награђена драма у три чина носи погосно име „ЂУРАЂ БРАНКОВИЋ“.

И Светозар Павловић је млад човек. Рођен 1921 године у Велесу, чиновничко дете, школе је свршавао по разним местима. После свршене средње школе ступио је у Министарство финансија као чиновник, где се и сада налази, а истовремено се уписао и у Вишу комерцијалну школу.

Посетивши нашу редакцију, имали смо прилику да разговарамо са овим младим човеком, па нам је у разговору поред осталог рекао и ово:

„Нашу књижевност ревностно пратим. Од песника највише ценим Војислава Идића, Дучића, Ракића, Пандуровића, Од приповедача и романијера најрадије читам Бору Станковића, Св. Ранковића, М. Ускоковића и Бр. Ђосића, а од драмских писаца Д. Николајевића и Т. Манојловића. Стране класике Гетеа, Шекспира, Молиера, Достојевског итд. такође читам и проучавам.

Досада нисам ништа штампао. Ђурађ Бранковић је мој први довршени већи рад, а поред тога имам збирку песама и збирку приповедака.

Драму Ђурађ Бранковић обрадио сам једино по интенцијама конкурса Српског народа.

Говорећи о себи, о својим књижевним погледима, као и о награђеној драми „ЂУРАЂ БРАНКОВИЋ“, г. Светозар Павловић је рекао:

„Унук окружног начелника и син професора, ја сам одрастао у фамилији у којој се одувек поклањала велика пажња књижевности. Још као сасвим мали, моја сестра и ја смо по сугестији мога оца редовно бележили утиске из шетњи и излета. Нама је редовно давана одабрана литература страних и домаћих писаца који су развијали наш укус за уметност. Тако и сам сам добио жељу да пишем као гимназист виших разреда. Нисам имао намеру да излазим пред јавност. Тек је књижевни конкурс „СРПСКОГ НАРОДА“ пробудио у мени жељу да се прикажем.

Идеја да обрзим у драмском облику један мотив из наше историје јавила ми се одавно. Ја сам имао неодређен утисак да се интернационални интелектуализам, кроз егзотику, апстрактну идеју, и конструкцију нашао на идејном бесплоју. Враћање народу, као живом неискрпном извору уметничке делатности учинило ми се као једини пут за регенерацију стваралачког духа.

При том једна појава често ми је падала у очи. Одавно и с много страна подвлачило се да наша књижевност има песнике, приповедача, романијере и критичаре високог реда, али се одувек мислило да драмски књижевни род нема претставнике који би ту врсту књижевности подигли на ниво осталих.

Све ми је то било чудније у толико више уколико сам одувек сматрао да је наша народна историја обилата драмским материјалом. драмском грађом и трагичним јунацима, који само чекају своје песнике да би стекли славу. Насељен на раскрсници најважнијих путева, наш мали народ је своју повест испунио исконском борбом против страних завојевача, да би одр-

жамо људима. Ми морамо дати све од себе, да им буде добро.

МАРА

Зар је право, оче мој, да туђу срећу плаћамо својом?

ЂУРАЂ БРАНКОВИЋ

Да ли смемо, кћери моја, да се протривимо Божјој вољи?

МАРА

Зашто је Бог дао да имамо осећања обичних људи, родитељу мој, ако захтева да их се одрекнемо? Зашто ми је допустио да заволим Хуњадија, кога не могу имати? Зашто допустити срећу и ускратити је?

ЂУРАЂ БРАНКОВИЋ

Не заборави, дете моје, да је људски ум слаб да би схватио мисао Провиђења!

МАРА

Ја се не трудим да схватим вољу Божју. Оно што знам, то је да си ми срце скрхао, и да више никад нећу бити срећна. Никада се нећу удати, оче мој.

ЂУРАЂ БРАНКОВИЋ

Знам како говоре девојке, кћери моја. А кад заволе, оду, оставиши своје старе родитеље.

МАРА (упорно)

Никада се нећу удати, оче.

ЂУРАЂ БРАНКОВИЋ

Немој се заричати, кћери да не би скршила своју реч.

МАРА (фанатично)

Никад, Господару. Ја ћу цео живот провести уз тебе.

ЂУРАЂ БРАНКОВИЋ (лукаво)

И никада нећеш оставити своје родитеље да самн чамују?

МАРА

Никад.

ЂУРАЂ БРАНКОВИЋ

Ни за ког на свету, не би их оставила?

МАРА

Ни за ког, оче!

ЂУРАЂ БРАНКОВИЋ (зао)

Ни због Хуњадија? (Мара ћути као заливена)

СТЕФАН

Господару, имај сажаљења према нама. Ти ниси само владар, већ и отац.

ЂУРАЂ БРАНКОВИЋ

Шта је важније од та два?

СТЕФАН

Важније је што си отац; човечније је.

ЂУРАЂ БРАНКОВИЋ

Бог је хтео да тај отац буде владар. Сем своје деце, владар има свој народ. Његова брига мора бити срећа целог народа. Ако је за њу потребно жртвовати своју срећу, то Божја воља захтева. Да ли смемо да јој се протривимо, Стефано?

СТЕФАН

Ја се не противим вољи Божјој. Господару. Ако је тако строг према владарима, ја вас молим да никада не заборавите да се не спремам за Деспота! Моја једина жеља је да проживим свој живот како ја волим. Господару, надам се да нећете одбити ту моју молбу.

ЂУРАЂ БРАНКОВИЋ

Шта тражиш од мене, Стефане?

СТЕФАН

Да ми дозволиш да се оженим Деспином.

ЂУРАЂ БРАНКОВИЋ

Стефано, а наш ли шта тражиш?

СТЕФАН

Оно за чим срце жули.

ЂУРАЂ БРАНКОВИЋ

Деспина није из владарске куће.

СТЕФАН

Срце не пита шта је онај кога волимо.

ЂУРАЂ БРАНКОВИЋ

Судбина ти је спремила бољу срећу.

СТЕФАН

Најбоља срећа за мене је она, за којом душа чезне, оче мој.

ЂУРАЂ БРАНКОВИЋ

Знаш ли шта хоћеш, Стефано?

СТЕФАН

Да будем срећан.

ЂУРАЂ БРАНКОВИЋ

Ти се свега одричеш због те среће.

СТЕФАН

Сем ње, ништа није важно.

ЂУРАЂ БРАНКОВИЋ

Толико ти је стало до ње?

СТЕФАН

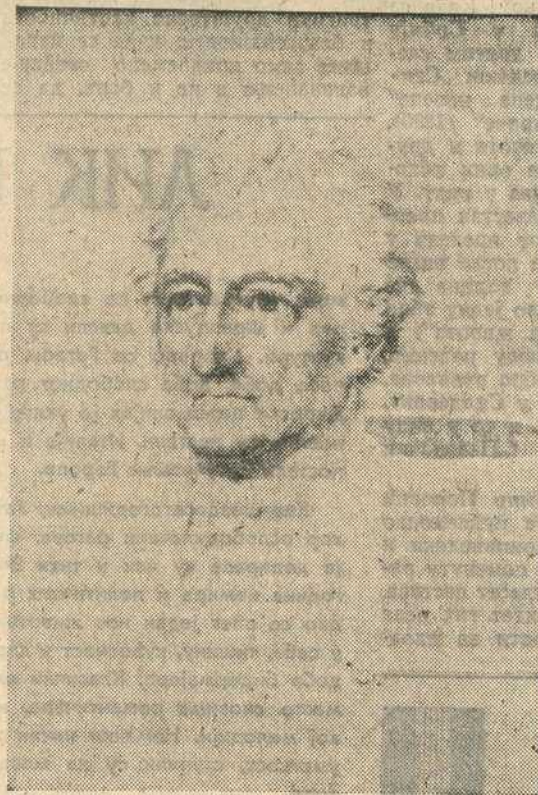
Ко до очкују, родитељу мој.

ЂУРАЂ БРАНКОВИЋ (резигнирано)

Нек те Бог благослови, сине Стефано.

(Стефан клекне на једно колено за благослов).

ЛИК ВЕЛИКОГ ГЕТЕА

Гетеов лик последњих година

ру дубље, Хелдерлинови стихови милозвучније ласкају уху, драматика Шилерових позоришних комада недостижна је. Оно што је већ тада о свајала људе, као и данас, готово једно и по столеће доцније, и то са једном елементарном јачином, то је свестрано обухватајућа, јединствена Гетеова личност, која чини његов живот уметничким делом.

Гете је гледао на свет у малом, као научник, док је његов поглед истовремено допирао до небесног свода. Физичка појава једног оваквог човека, морала се најтешње подударати са његовом душевном супстанцом. У неколико стотина слика, по природи рађеним, овековечили су нам спољну појаву Гетеа. Поред тога у небројеним писменим сведочанствима, сачуван је утисак, који је Гете оставио, на своје посетиоце и посматраче, који су из свих земаља долазили у његов дом у Вајмару.

Готово сви они, очарани су савршеношћу његове појаве, и хармонијом његовог унутрашњег и спољашњег бића. У писмима његових пријатеља и посетилаца, наилазимо на сведочанства: »Он је најсавршеније биће које сам упознала, и по својој спољашњости« (Јохана Шопенхауер, 1806). »Он је рођени краљ света« (Граф Бодусин, 1809). »Он изгледа као краљ и као отац, краљевски и очински«, писао је песник Франц Грилпарцер, посла једне посете код Гетеа.

То је било доба, када се свет одушевљавао класиком, и када је античка уметност била искључиво мерило свих савршенстава. Бакрорези и цртежи преносили су ликове грчких богова у садашњицу. Гетеов лик приближио се претстави савршене лепоте, који је упоређиван са »Олимписким Јупитером« и »Зевсом«. О његовом незаборавном лику Аполона, »физиономији хероја«, говорили су тада његови обожаваоци. »Као свод храма уздиже се његово чело«, писао је немачки сликар Анзелм Фојербах (1820).

Осамдесет три године Гетеовог живота (1749—1832) обухвата три временска раздобља. Његова младост припадала је добу рококоа, са својим китњастим детаљима, споља везано фор-

(Наставак на 10-тој страни)

Ђурађ Бранковић

Трагедија у 3 чина

ФРАГМЕНТИ

Не заборавите, децо моја, да ја нисам само отац; ја сам и владар.

МАРА (болно)

Осетих то, оче мој. Опрости што не могу без бола да се повинујем твојој жељи. Срце ме боли пред самодрицањем.

ЂУРАЂ БРАНКОВИЋ

Наше срце није обично срце, чедо моје. Ми немамо права на лични живот. Ми нисмо обични људи. Бог нам је дао да управ-

ЧЕДОМИР ПОПОВИЋ

Наша домаћа сатирична литература садржи приличан број познатих имена. Једно време се сатира и памфлет изједначава са хумором, без обзира на тенденцију дела, па су се и писци ових, тако различитих дела мерили истом мером. Случај Јована Стерије Поповића може послужити као пример овог непознавања врсте. Јован Стерија Поповић нам је дао свега једно дело врло блиско сатири, то је комедија „Родољубци“, али су његови савременици и остала дела мерили истом вредношћу, без обзира на основни дух. Јован Стерија Поповић је ишао испред времена и то баш када се будио наш век романтике, а познато је да романтика нема правог хумора. Она је способна за шалу.

Много ближи хумору, али и реалном животу били су савременици Радоја Домановића, нашег највећег сатиричара и психолога, како су га критичари назвали „домаћи Боало“. Домановић је достигао максимални домет за којим су тада ишли Илија Огињановић-Абуказем, Јован Протић, па и Чедомир Поповић. Он је код нас први дефинисао сатиру, подигао је на степен књижевног реда. Другим речима сатира коју је неговао Радоје Домановић, за разлику од хумора Јована Стерије Поповића, имала је за правило да мора распрљавати савремене проблеме. Његов узор дао је потстрек за покретање разних сатиричних листова, наравно са знатно нижом књижевном вредношћу („Гец“, „Бич“, „Рабош“, „Врач-погађач“) који су у суштини чинили прелаз из оне старе сатири-хумора којој су се смејали наши претци педесетих година XIX века и ове нове сатири. Вредни су помена листови из времена Јована Стерије Поповића: „Зврка“, „Домишљан“, „Баволак“, „Преклапало“, „Комарац“, „Хумориста“, „Зоља“, који већ у самим називима носе врсту материјала који су неговали. Онај стари хумор, хумор романтизма у намери актуелности имао је у себи доста усиљености, примљеног духа од осталих околних народа (Коневу, Неустрој и др.).

Тек седамдесетих година јављају се у листовима актуелне сталне рубрике под различитим називима: „Киша и Миша“, „Дописи са села“, „Мита Крадић“, „Из доколице“ и др. које ће бити далеке претходнице скоро наших савремених дописа из дневних листова „Инспектора Јоце“ и „Дневника малог Бокнице“. Писац једне такве сатиричне рубрике у београдској „Штампи“ Св. М. Јакшића био је Чедомир Поповић. Рубрика је носила стални назив „Батина писма“ и имала је све одлике времена које је приказано у краткој еволуцији. Својевремено (1907—1910) ова је била једна од најбољих слич-

них састава. Стајала је на граници чистог јурнализма и књижевности и имала је вредност репортаже у данашњем смислу речи.

Али, природно, пошто је био савременик Радоја Домановића, Чедомир Поповић (Смедерево 1866 — Београд 1911) није могао доћи до оног реномеа и утицаја који је можда могао имати. Уосталом, као полицијски чиновник који је службовао у разним местима у Србији, али највише у Нишу, далеко од Београда и тада домаћег књижевног центра, он је имао значај само паланачке величине.

Тек када пређе са службом у Београд некако почетком прве десетине овог века, доћи ће и до нешто крупнијег значаја, мада је дотле већ био публиковао пет посебних збирки приповедака. И као што се могло очекивати, Поповић се тек сада почео развијати. Његов и иначе добар стил са кратком и језгровитом реченицом добија духовитији тон и у размаку од пет година (1903—1908) даје своје најбоље ствари. У ова се дела убрајају „Паланачки јубилеји“ (1903) и „Трагикомедија живота“ (1908).

Поповић је припадао нашој реалистичкој школи. Васпитан у Србији и Немачкој, где је у Минхену завршио правне студије, још из времена школовања јавља се својим првим књижевним сликама, које је по своме повратку у Београд публиковао у збирци „Кратки потези пера“ али и са поднасловом „слике из живота“. Овим поднасловом је тада млади писац обележио свој пут и рекао доста јасно о чему и како мисли да пише. И заиста, писао је само о животу, без романтике, без патоса, без маштарија, прво у трагичном тону, да би после из трагике прешао у чисту сатиру. Уосталом, зар и сама сатира није тако блиска трагичном, да се скоро слива са њом! Када се вратио из Минхена у Србију објављује једно за другом следеће збирке приповедака: „Скице“ (1889), „Забачене новеле“ (1890), „Шарене приче“ (1890), „Разне приче из живота и друштва“ (1891). После ових збирки долази дуга пауза у раду. У писцу се дешава извесан преокрет. Са трагичног прелази у чисту сатиру и даје после интервала од дванаест година две горње збирке, управо једну збирку („Трагикомедија живота“) и једну сатиру на нашу паланку, коју је Поповић добро познавао, пошто је одрастао у Смедереву, Ужицу и Београду, и то у виду велике приповетке („Паланачки јубилари“).

Као писац, Чедомир Поповић је за свога живота публиковао које скице, које приповедака и слика, изумијајући поменути репортажу, око седамдесет састава. С обзиром на квалитет тих дела он се може сматрати за плод-

ног писца и то доброг писца. Језгровит и пречишћених идеја, добар посматрач и дух који жели слободан живот у духу Раблеа, са јасним утицајем Радоја Домановића на себи, он је писао и исмевао: село и град с обзиром на друштвене класе без вредности које им се приписују, затим домаћи јурнализам, опортунитет тадашње власти, утицај жене у политици, друштвени морал уопште и сл. али главна тема његовог стварања јесте опис паланке.

Домаћа паланка даје му богати материјал како у првом времену чисто реалистичког стварања, у т. зв. његовим радовима трагичног расплета, тако и у познијим сатиричним радовима. Већ од прве приповетке, коју је написао као младић од двадесет година, која је публикована под именом „Оци“, он се труди да нам дочара овај амбијент паланке, али не осећање њеног живота, већ карикирање тога живота. Лакоичан, овај писац има на први поглед изглед једног обичног хроничара. Али када се уђе у сам манир стварања Чедо Поповића, види се јасно да иза тих редова стоји једна јака интелектуална фигура која је на моменте умела да достигне свој узор у личности Радоја Домановића („Куче“, „Изборна грозница“, „Под прозором“, „Мрва свести“, „Изашао на рђав глас“, „Нема струје“).

У својим првим причама писац је тражио обичне свакодневне моменте; није бирао изразите као предмет описивања, ради сензације, већ оне свакодневне. Он је и у њима налазио занимљивости. Шта више, у својим идејама налази импулсе да пружи и грађу за приповетку коју тек треба написати, онако, како је то чинио истовремено и Бранислав Нушић у својим „Листићима“. Од једна једног утопљеника, који се моменту описује у трагично друштвено хаотичности и безосећајности, када се изражава само привремено осећање изненађења а не и бола, да се

већ идућег замени каквим угоднијим и много слабијим утиском, писац ће наћи исти интерес и за неку сентименталну љубав, и за бол испаштања ради незерства драгане, и за обесност варошке љубави, за извесну авантуру у трамвају када настане мрак у њему, мужевљево неверство и његово бегство у неглижеу улицама којима свет врви и др.

Али најјача ствар овог писца је несумњиво његова сатира „Паланачки јубилари“. У њој се налазе заједно готово сви ови мотиви које је он обрађивао кроз петнаест година стварања. Природно, пошто је за основу узет један мотив из нашег домаћег живота, изграђен на сатиричној основи, морали су бити потиснути у позадину моменти трагичног и жалосног. На тај начин смо добили једно својствено дело Чедомира Поповића, оригинално по обради, са две теме, које се у исто време саме изграђују. Једна је у личном пишевом доживљавању, у субјективној претстави социјалне средине, а друга је у опису саме те средине. Сам писац је овом делу дао један врло широк поднаслов, отприлике онакав, какав је давао Стеван Сремац својим поглављима у романима „Луминација у селу“ и „Поп Ђира и поп Спира“. Он гласи:

„Једна горка новинарска успомена, коју би моји политички противници вероватно огласили за лаж, само да није прича, те ће, према томе, бити још толико увиђавни и обзирни, да то заловство оставе књижевној критичару“.

Изгледа, међутим, да ово дело нису чак ни књижевни критичари оценили.

У самој причи у главном се исмева махна нашег народа да прославља — па то било ма шта. Главни је да се слави јубилеј. Писац је, скупљајући претплату за свој лист имао ту незгоду да је у једној нашој паланки сложио руку, па је у њој морао остати за извесно време. Паланкачка госпоштина примила га је

оберучке и почела да га вуче са јубилеја на јубилеј, тако да је аутор ове приповетке морао да побегне једне ноћи, ако је мислио себи добро и желео да оздрави.

На међи стварања Радоја Домановића и наших новијих сатиричних писаца, Поповић је по неку на себи крупан део. Увек актуелан, он је умео да запази и да прикаже. Само, док је Домановић изводио параболау, дајући чак и резиме самој ствари, Поповић је увек пуштао да се догађај развија у пуном спонтанитету. Треба веровати да је ово и био најбољи и најпогоднији начин који је писац узео да би се изразио, јер, прве ствари, блиске натурализму („Утопљеник“, „Лекари“, „Јад и чемер“, „Рака Ракићу“, мада добре за почетника, на себи не носе ништа одређено. Тек са пуном сатиром Поповић улази у ред наших бољих приповедача, који су имали ту несрећу, да их критика и историја књижевности заборави.

Па ипак, ма да близак нама, Поповић нас држи на извесном растојању својим схватањима. Као посматрач и писац који кроз утиске бележи своје мисли, остао је субјективан. То је, уосталом, и недостатак сатиричарства у временском интервалу и има вредност тренутка стварања. Чим се време удаљи од тог момента, престаје и онај интерес, па остаје само изразита пишчева фигура.

Пошто је баш у то исто време Домановић давао дела од прворазредног значаја сличног квалитета, то је замрачило Поповића и оставио га у позадини. Па ипак на њему и његовим радовима с обзиром на идеје, васпитавање су савремене генерације. Стога, ако се жели уопознати време и средина у којој је постало које од ових дела, треба проучавати дух самог Поповића, јер је он служио као узор своме времену, бар делимично.

В. М. А.

ЛИК ВЕЛИКОГ ГЕТЕА

(Наставак са 9-те стране)

мом, унутрашњост са слободним моралом. Париз и Француска давали су правац европској култури. Упоредо са Гетеом отпочело је једно ново доба, доба слободног развијања личности. Дворски церемонијал је уклоњен, перика и кринолине су нестали. Италија и класична уметност постали су учитељи Европе.

Као шездесетогодишњак, Гете је доживео вишор ослободилачких ратова, фанфаре револуције допирале су чак у тихи Вајмар. После ових година немира и политичких разочарења, изградио се опет један нов животни стил: повлачење у себе, тишину, кућевност и скромност са собом: доба бидермајера. Класични идеали уступили су место сновима романтичара, и њиховој чежњивој мелодији. Немачки начин живота и немачка уметност, ступили су на место италијанских узора.

Најранији портрет Гетеа срећемо на једној слици породице Гете, који га претставља, у онда омиљеним пастирским сценама. Доцније га видимо као лајпцишког студента, са перчином и жаботом са чипкама рококоа. Познато је, да је Лајпциг био тада „мали Париз“, и да је много подражавано у погледу отменог понашања и моде одевања. Доцније се млади геније ослобађа ових модних окова, његов лик добија снаге и жара, са пуно очекивања гледају његове очи у живот. Коса пада слободније, све је на њему природно и слободно. То је Гете, који води, песник „Вертера“ и „Гец“ фон Берлихингена.

У зрелијим годинама, видимо Гетеа упадљиво често, претстављеног у грчкој античкој ношњи. Сликари Тишбајн слика га у белом широком огрталу у римској кампањи, у античкој пози на-

слоњеног на стубове и развалине храмова. Бише он доба дају Гетеов лик у грчком складу. Оне ослобођавају песника грађанске ношње, и сликају га као грчког бога. Слике, цртежи по природи из овога доба, дају нам Гетеов лик са више космополитизма и достојанства. Извесна резервисаност, готово неприступачност, падају у очи. Често са декорацијама, звездом на грудима. То је Гете, дворјанин и министар, Гете, стваралац на врхунцу свог живота, немачки геније од европског значаја.

На крају живота Гетеова спољашност се мало мења. Уметници сликају само његову главу. Доцније само очи, које гледају из дубине. Беле коврце дају оквир високом челу, уста су затворена, онемела за стихове, које је некада певало. Израз повучености уступа место изразу доброте. То је Гете, мудрац, на врхунцу живота. Фридрих Прелер цртао је Гетеа на самртном одру, са челом обавијеним лаворовим венцем. Очеvidци, приликом смрти Гетеове, били су фасцинирани лепотом покојника, чије се црте нису ни најмање измениле. Један од њих записао је: „у Гетеу је Творац створио савршено дело, како у духу тако и у телу“.

Мајстори ренесансе, у Италији као и у Немачкој, уложили су труда, да открију тајне пропорција људског лика. Бројевима и мерењем покушали су, да рачунски изразе савршену лепоту. Од Леонарда да Винчи-а остале су сачуване многе скице, које се баве испитивањима општих естетских закона, на основу којих би се конструисао потпуно хармоничан човечији лик.

Један од ових покушаја, три столећа пре рођења Гетеа, на једној скици, носи црте Гетеовог лика.

Гете је
дете гобито
кијавицу?

То је питање које занима сваку породицу. Али добро је да се зна шта треба предузети против назеба:

ASPIRIN
у сваку кућу!

Pharm. Ges. C. G. Bayer, 850 21.4.1943

НАЈБОЉА ПРИПОВЕТКА НА ОМЛАДИНСКОМ КЊИЖЕВНОМ КОНКУРСУ

ЗЕМЉА У ПЛАНИНИ

Да је Максим чича Јовин у своје краткоче животно два пута напуштао свој родни крај и да се два пута на траг враћао, то је познато. Али како се то по други пут догодило то ретко ко зна и рећи, а ретко се кога и тиче.

Први пут оде Максим, син чича Јове сеоског пандура и стрина Марте сеоске врачаре, који онако жалосно завршише при пожару у селу у долини, у свет за време светскога рата. Тумарао дуго по разним фронтима. Видео много ствари, али све остаде за њега без утицаја. Максим остаде као стена. Види и осећа море. Пусти га да валовима удара о њега, а затим их одбија. Па ако они од њега не откину нешто, он од њих ништа не узима. А рат је од Максима много што шта откинуо. Када се вратио кући, други човек — па то ти је. Нити је више Максим говорљив, нити га има недељом и свечаником да дође пред цркву. Погурио се човек, смежурао, сви му зуби поспадали. Да их је имао и да су били лепа то може и сам Максим да докаже. Када је добре воље, он из прљавога гуња извади поцепану мараму у коју је метнуо све своје у рату изгубљене зубе. Чува их он као очи у глави, а верује да би га задесила велика несрећа ако би их изгубио. Рат је још од Максима узео оца и мајку. Јест, тога се сећа као данас. Пред сам Божић дође са отсуства неки његов сусед. Све около па около и он му рече да су чича Јова и стрина Марта — како су у селу називали Максимову мајку — изгорели. Уз то додаде и оно старо:

»Бог да им душу прости«, а смежуравом се руком прекрсти. Би, тугова па и прође. Када се вратио кући, Максим оде у своје село. Тумарао тамо амо по селу, али никога не може да позна. Тек када дође до сеоске механе нађе неке пријатеље свога оца. Пита за кућу, њиве, благо, а Миле бирташ му рече: »Е мој Максиме, прода ти отац и кућу и ливаде и њиве, а благо му одузе држава«.

»Зар и Црњу«, рече Максим, док га нешто, оштро као нож, прободу испод плећке, поведе се и да не би столице пред њим — би пао.

»Е није вала њу«, настави Миле. »Вели чича Јова баш пред саму смрт, да њу неће продати па макар морао и земљу да једе. Јест, вели, да је високо горе у планини. Јест и да је више камен него земља, али, вели чича Јова, не дам Црње док се Максим не врати. Она га је вели, изранила, на њој је први пут чувао стада, а на њој га је и стрина Марта, баш у сред рада, и родила. Њу да дам људи, па где би ми душа.«

»Е, мили мој«, вели Максим, »знам ја да њу нису продали. Та и где би је продали, када је она моја крв, моје тело, моја душа.« И одиста је Црња, а тако се звала Максимова њива горе у Голији, била његова крв, његово тело. Док је још био мали, док је још имао оца и мајку у селу, Максим је био као израстао из Црње. Дигне се, умије, истера овце, па запева:

»Моја Црњо лијепше те нема«. Гони овце уз брдо, отац гледа за њим па ће тек:

»О Максиме, куда гониш благо?«

»На Црњу оче«, одговара Максим још гласније, гласом пуним жеље и чежње за нечим, само њему познатим.

Па тако увек. Када упиташ где је Максим? На Црњи. Видиш га да нешто ради:

»Шта радиш, Максиме?« Он те нека-

ко искоса погледа, и као љут што га прекидаш вели:

»Та мани ме се, овце ми обориле ограду на Црњи, па ево узео да то поправам.«

Када пође у рат, са свима се само рукова, а ону црну земљу помешану са кречним камењем, ону пустилоу, љуби. Клекао на њу па плаче. Када пође, узео чисту мараму и у њу уви грумен земље па је стави у њедра.

И сада када чу да је Црња још његова, Максиму лакну, лице му доби светлији израз, а он се испрси као да ће рећи:

»Још сам ја неко. Има мене ко хранити. Имам ја свога хранитеља.«

И иде време својим током. Шуме, потоци са планина, све одише новим животом, све осећа у себи нову снагу. Пустим долинама, кано планинска бујица, крену радни народ српски. Јекнуше секире по столетним шумама, нарушавајући језовиту тишину. Челични плугови се забише још дубље у плодну српску земљу, а српским небом кружаху бели орлови, носећи симбол српскога народа — слободу. Живот поче струјати замрлим жилама, опустела поља понеше пуни плод, а нападени народ живахно крену путем новог доба, путем новог живота.

Максим одлучи да за прво време ради у пилани подно планине, да би зарадио, подигао кућу на својој земљи и старост провео у миру и тишини. При-

радником који додаје трупце, поче да заврће... али одједном осети трзај и рука му остаде празна и даље непрестано заврћући. Кључ му је испало из руке и он немоћно гледа у дубину машинерије где се изгубио. Он чује њено стењање, и одједном кркркркркр. Кр. Кркркр... машина стаде и цели посао преста. Сви се скупе око Максима, говоре и расправљају, а он се повуће у угао као да од нечега бежи, сакри главу у руке и непомично гледаше у патос, док му се неприметан уздах оте из груди.

Дође и газда Шпиро, дебео, гојазан човек, црвена нос, веома сујетан, али и веома велика тврдица. Немилосрдан према себи самоме, био је и немилосрдан према својим радницима. Зато он без околишења приђе Максиму, ухвати га за рукав, и када овај нервозно подиже главу и погледа га, рече му гласом у коме се огледала пакосна радост:

»Шта уради несретнице?«

Максим га погледа, одмахну главом као да вели: »Од тебе ми нема помоћи«, и само рече:

»Ето!«

»То ћемо тек да видимо«, рече газда Шпира бесно.

»Није он хтео газда Шпиро. Није Бога ми.« Умеша се један радник из Максимове партије.

»Не говори ми ти ништа. Знам ја вас сељаке. Ништа не радите, ленстсујете и кварите машине, а на крају: није

(Цртеж: С. Богојевић)

мише га на посао. Радио је од јутра до мрака тешки и напорни посао код машинске тестера. Шест година са много воље иде Максим на посао, шест година се уморан враћа са њега, а да се не тужи на тежину рада. Он мисли да тако мора да буде, док се у његовој наивној машти оцртавају: лепа сеоска кућа и стадо оваца око ње.

И баш када се требао да позуче у миран живот, на своју драгу Црњу, деси се нешто што из основа промени Максимове планове, промени Максимов живот, промени Максима самога.

Беше већ вече. Задњи трупци су се стругали. Око машине се је издизала лака измаглица дрвене прашине. Тестера је помамно хуктала, завијала и као спутањ човек немоћним бесом хтеле да се ослободи челичних окова. Максим је стајао по страни са златком у руци и на часове једним потезом завртао попустили завртањ, да би одмах затим поново утонуо у своје мисли, седећи пушио своју лулу и дубоко влачио димове. И већ се рад ближи крају. Тестера као да предосећа свршетак и одмор, још помамније хукће и зићи, а облаци дрвене прашине дигосе се још више, још гушћи, још тежи.

Максим виде да се један завртањ откочи и полако, као човек који зна свој посао, подиже се и разговарајући са

хтео.« И као да се сам чуди са киме разговара, окрену леђа и преко рамена додаде:

»Видећемо!«

Максим је седео и даље, нем и непомичан. Подбочен на обе руке, зурно је у патос на коме се све више таложила дрвена прашина.

Сунце је било крваво. Сутоњ се приметно спуштао. Свуда је владала тишина која је још више појачавала језу догађаја. Максим је полако корачао прашњавим сеоским друмом. Није ништа мислио, није ништа осећао. У његовој души рађао се потајан немир. Механички се огледао око себе као да се чуди где се налази.

Сутрадан Максим из газда Шпириних уста сазнаде да је сломио главну осовину машине и да има да плати у готовом дванаест хиљада динара и поред тога се отпушта с посла. Максиму се то све учини смешним, али када газда Шпира продужи:

»...А пошто си сиромаш и фукара ти немаш пара. Зато ће твоја њива звана Црња бити дотлен под мојим власништвом«, при њему газда Шпира важно удари гласом на речи »мојим власништвом«, »...док ти не моћеш дати одређене паре.« Шпира заврши своју беседу и цинички се насмеја, мислећи при томе да је њива његова, јер где

би те »фукара« могла да нађе толики новац.

Максим се следи. Покуша да говори, али му реч заста у грлу. Нешто га ледено прободу и он само изусту:

»Немој, Бога ради.«

Газда Шпира је био у своје елементу. Испрси се, дебелом руком глади браду, гледајући негде преко Максима, па кесерећи се рече:

»Рекао сам и квит«, па када виђе да Максим још стоји он се издери:

»Марш напоље!«

Погнуте главе изиђе Максим, док је у њему беснела буре. Када би га неко гледао како иде, рекао би да му није ништа. Али баш тај мир његова држана, баш та тупост његова погледа, доказивали су сву тежину његова бола.

Он не иде кући, већ крену на брдо, уз плаву планину према својој Црњи. Целу ноћ проведе на њиви, а да се не помаче с места. У јутро га видеше како се спушта прашњавим путем према долини. И Максим оде...

Точак времена се полако окреће, мења се изглед земље. Бујни полет и снага, дух првих дана, охлади, спласну, ускомеша се, успори и најзад га несташе. Човек се увукао у самога себе као пуж у своју кућицу, а сат полако откуцава време.

Прође година, две, три, и једна за другом хује, лете и буче, све једна другу стиже. И после више од шеснаест година, оним истим прашњавим сеоским путем, што вијуга уз планину, иде путник, погрбљен и стар. Пре беше висок, али године, а изгледа и напоран живот и тежак посао, сагоше му дубоко главу, тако да је изгледала као из врата да је израсла.

Тешко га беше описати. Јагодице му истурене, лице опалено ветром и сунцем добило бакарну боју, а испод његове црвене чалме светлела су два црна, коса и као огањ сјајна ока. Згрбљену му је појаву још више истицала висока црвена чалма и тешки овчији гуњ, који је покрио леђа. Носи беле гаће, ниско везане и кратке теркиом стегнуте опанке. Ход му је и поред старости гибак и нечујан.

Он корача полако, осврће се на све стране, гледа, дише отворених уста, као човек који је жељан свежа ваздуха. Пред пиланом стаде. Погледа таблу, подупре уши да боље чује јеку машина. Пође па застаде као да се враћа. Најзад се одлучи и уђе. На вратима канцеларије стаде нечујно и неодлучно, прибара се и отвори полако тешка врата и уђе. Унутра за храстовим столом седи онај исти газда Шпира, само мало дубљи, мало надувенији, поноснији, богатији.

Максим, јер то беше он, приђе полако столу и док га је Шпира, не познајући га, зачуђено посматрао, извади из недара прљаву мараму, одвеза је и пред зачуђенога газда Шпиру поређа дрхтавом руком дванаест умашњених хиљадарки.

»Ево«, рече Максим и ућута. Шпира се прибара од запрепашћења и мислећи да Максим има још новца, облеће око њега, здрави се и одмах му издаје признаницу. Максим као да зна шта газда Шпира хоће, а одиста и зна, извади из џепа још једну хиљадарку и рече:

»Још само једна. Овај... за кућу и овце.« Потом нечујно изиђе остављајући запрепашћенога газда Шпиру.

У планини, високо горе, где врхови Голије парају облаке, где влада вечити тајац, где тишину нарушавају само звани звона из далеких долина и ретки узвици пастира, има један мали комад земље. Крчевина покрај планинске стене. То је Црња.

(Наставак на 12-ој страни)

НОВЕ КЊИГЕ И ЛИСТОВИ

Документи

О БОЉШЕВИЧКИМ ЗЛОЧИНИМА

Bolschewistische Verbrechen gegen Kriegsrecht und Menschlichkeit. Dokumente zusammengestellt vom Auswärtigen Amt. Berlin 1943.

Изишла је из штампе трећа књига докумената о бољшевичким злочинима против ратног права и човечности. Као и код прве две књиге и овде се ради о исказима заклетих сведока датим пред судом. Ту се налазе и искази заробљених совјетских комесара и црвеноармејаца.

Овде сакупљени документи јасно показују са каквом су бруталношћу совјети газили, и још данас газе, основе човечности. Ту се не ради о појединим случајевима, већ о плански вршеним злочинима. Жртве ових злочина су обезоружани заробљеници и рањеници, којима је по ратном праву загарантован хуман поступак и лечење рана.

Сведоци говоре о убијеним заробљеницима, ископаним очима, отсеченим језицима и ушима, носевима и полним органима. Други опет говоре о стотинама рањеника убијеним бајонетом или сабљом, будаком или лопатом, или о стотинама закланих или побијених на тај начин што су им отворене вене и тако пуштени да умру.

Треба ли нам боље сведочанство о страховима које врше ко-

мунисти, него што нам их исприча наш народ? Сетимо се стотина на исти начин поубијених сељака, који су били криви само зато што нису хтели да се придруже комунистичким бандама, већ су хтели да у миру живе и раде не желећи никога да дирају и чине зла! „Ко није с нама тај је против нас“, је парола комуниста, које су увек немилосрдно примењивали. А колико их је било који су били са њима? Нико. На превару, силом људи су одвођени у шуме или убијани, ако би се комунистима супроставили. Сетимо се 46 убијених домаћина, у једном нашем селу, на најгрознији начин. Они су заклани, затим им је извађен мозак и стрпан у чарапе и поново враћен у мождану шупљину. Они су затим поређани у цркви кроз коју су морали да прођу сви мештани. Терором су добијане „присталице“ и стварана „Народно ослободилачка војска“.

Документи, који су сабрани у овој књизи нису само сведочанства о варварском поступању совјета против голорукних заробљеника и рањеника, већ су истовремено сведочанства о опасности која прети целој Европи од најстрашнијег непријатеља човечанства. Против ове опасности је данас устала Немачка и са њом млада Европа.

И тако стотине и хиљаде сведочанства, стотине и хиљаде злочина.

Сироче и богаташ

Никола Трајковић. Сироче и богаташ Издање „Југоисток“ Београд, 1943 год.

У краћем уводном делу писац говори о књижевној делатности Николе Трајковића. „према коме је наша меродавна књижевна критика поступила неправично“, не поклањајући му „довољно пажње“ ни довољно „објективно-сти“.

Затим излаже кратак садржај новообјављеног романа Николе Трајковића „Сироче и богаташ“ у коме је Трајковић „успешно обрадио читав комплекс крупних и значајних националних, социјалних, етичких и религиозних проблема на један несумњиво уметнички начин. „Писац тежи да у срцима наше омладине ублажи осећање класне супротности и социјалне нетрпељивости „и то увек“ до последње стране „као“ уметник.“

Д. Б.

РАДИО

СВАКОДНЕВНЕ ЕМИСИЈЕ
БЕОГРАДСКЕ РАДИО СТАНИЦЕ

- 5.00— 6.15 Другарски поздрав
6.15— 7.00 Емисија за српске сељаке и вести на српском језику
7.00— 7.10 Вести на немачком језику
7.10— 9.00 „Добро јутро, драги слушаоци!“
9.00— 9.20 Вести
9.20—12.00 Пауза
12.00—13.00 Подневни концерт
13.00—13.10 Вести на српском језику
13.10—13.50 Подневна музика Свира забавни квинтет
13.50—14.00 Вести на немачком језику
14.00—15.00 Нешто за тебе
15.00—15.30 Извештај Врховне команде
15.30—16.00 Пауза
16.00—18.20 Српске емисије
18.20—18.40 Час немачке народне групе
18.40—19.00 Музика за тебе
19.00—20.00 „Из савремених догађаја“ на немачком језику и вестима на страним језицима — бугарски, мађарски, француски и румунски.
20.00—20.20 Вечерње вести
21.40—22.00 Поздрави младог београдског стражара
22.00—22.15 Последње вести
00.00—02.00 Поноћне мелодије.

ОГЛАС

Продајем пчеле и сав пчеларски прибор.
ЖИВА ДУДИН, Меленци

908 1—3

Земља у планини

(Наставак са 11-те стране)

Беше већ подне, када је Максим сти- гао на њиву. Седе разбарушене косе лепршале су се на планинскоме ветру, а он поносан, дигнуте главе, не осећајући умор и жеђ, хиташе напред на своју њиву, своју крв, свој живот. И као што беше нем његов бол, када су га од земље раставили, тако исто беше нема и његова радост када ју је опет натраг добио. Земља, његова земља, чекала га је. Он диже чело, подвикну нове волове и нови плуг заора дубоко нову бразду.

Али Максиму не би суђено да на миру проведе остатак свога живота. Дође ново време, њему неразумљиво. Дођоше нови људи њему непознати. Он само немо саже главу пред свим оним што су му они говорили и повуче се на своју земљу. Али беше касно...

Подне је. Максим је лежао и одмарао се испод јеле, а у даљини се чула потмула тугава. Он није знао шта је то. Он се чак није ни трудио да зна. Он није знао да рат, покољ и злоба харају његовом земљом. Није чак ни мислио. Чувао је стада, обрађивао своју камениту земљу, земљу отаца и дедова својих. Земљу органски везану за њега, земљу његове Србије. Он не види комешање, не чује тутањ и хуку. Несвесно гледа гомиле жена и деце, стараца и младића, како пролазе покрај њега према плавим висинама планине. Он гледа, али не зна, он гледа али не мисли. Он не примећује људе, сељаке, који крај њега прогоне своја стада. Он не примећује јер не мисли, он не примећује јер то неће.

Варали бисмо се, ако мислимо да Максим не схвата догађаје, јер он све зна, све осећа, све види. Али он неће да зна, јер неће да остави овај комад камените и крвавим знојем његовим

натопљене земље. Два пута је ишао са ње, трећи пут неће. Зна он шта га чека, али нека нутарња сила га спутава у месту и он на рођеној њиви спокојно чека своју судбину оставши веран неписаноме закону, закону земље.

Максим седи чека, а у даљини у плавим висинама грабљивице похлепно круже и својим грактањем уписују у књизи судбине нове жртве. Вече полако пада пружајући своје тамне руке на долине, шуме и поља, а висока хрид блешти под зрацима залазећег сунца. И док зраци тога сунца као ударцем мача расецају ретке облаке, тугава и хука из долине све је јаснија, а оно нешто, страшно и свирепо, бездушно и крваво све се ближе примиче. Већ промичу последњи збегови покрај Максима, али он седи на својој јединој њиви и спокојно чека своју судбину.

И одједном тамо, где шибље и ко- стрет заклањаху поглед, појавише се људи. Непознати. Видеше Максима и приђоше му. По његовој црвеној чалми знају ко је. По његовом поноситом лику, по његовоме ватреном погледу познају га.

Неповерљиво загледајући у њега, метнуше га међу себе и поведоше ка једној рупи. Наредише му да скине гњн. Он ни сам не знајући зашто, несвесно слуша.

Држећи рукама поцепане гаће, он немо и тупо гледа у непознате, који се за часак удалише неколико корака, и онда... Његова крв, топла и црвена, ча- топи његову, његову земљу, док гудуре плавих планина одјекиваху тужно као последњи глас.

Дмитар Вареника
уч. VIII, држ. реал. гим.
Пожаревац.

Наводимо неколико сведочанства.

Група Г.Ф.П.

О. У. 9. 9. 1942

Пришао је Рус Володенков Степан, рођен 10 јуна 1920 у Старое Штехербино, и изјавио:

Крајем фебруара 1942 пришао сам добровољно партизанима. У петом батаљону пука Ласо постављен сам за вођу групе. Као такав сам узео учешћа у нападу на Балутино, почетком марта 1942. Успели смо да продremo у место и при томе смо заробили 21 човека. 14 од њих су приведени у штаб пука, док су осталих 7 предани команданту батаљона Мајорову са наређењем да се свуку и затворе у једну избу, која се после тога морала запалити. Заробљенике смо на то нагонили ударцима бајонета. Вођа једног одељења, Колашников, својим бајонетом је ископао очи једном заробљенику. Када су сви заробљеници били у изби, она је запаљена.

потписан:
Циноцел,

потписан: Володенков
секретар фелдполиције
зондерфирер (Г)
Ото Шу

или једно друго сведочанство:
26 јуна 1942

Врховна команда војне силе
Војно иследништво за испитивање

повреде међународног права
Присутни:

Ратни саветник др. Шене
као војно-судски чиновник
војник Хау

као деловођа

По питању повреде међународног права у Русији пришао је вахтмајстер Фојерхаке Ернст Аугуст, сада у ратном лазарету... и изјавио:

У новембру 1941 морали смо да напустимо наше положаје код Селихарова. При томе је на завојишту остало 30 до 40 рањених војника. Када смо сутрадан повратили наше положаје видели смо, да су Руси све војнике

стрпали на једну гомилу, прелили их бензином и запалили. Ја сам видео само угљенисане лешеве.

Сведок је заклет на ову изјаву. Због тешких повреда на обема рукама није могао да потпише.
потписан: др Шене

потписан: Лудвиг Хау

ЗА БАКЕ I РАЗРЕД
гимназије,

ОДГОВОРЕ НА СВА ПИТАЊА

из веронауке, земљописа, природописа, за зимски семестар. стручно обрађена, добићете у Принца Евгенија 2/II, стан 21.

МАЛИ ОГЛАСИ
ДИН. 5.—
ДРЖАВНА ТАКСА
СВАКА РЕЧ ДИН. 4.—

ЛИЧНУ КАРТУ за 1943 годину, издату од Претстојништва полиције Ужице под бр. 780. Изгубио сам, оглашавам неважећом. Живановић Драгутин, Ужице. 908—2

ЛИЧНУ КАРТУ за 1943 годину, издату од Претстојништва градске полиције, изгубио сам. Оглашавам неважећом. Драгиша Јанковић — Ужице. 908—3

ЛИЧНУ КАРТУ, пословну књижицу и решење обавезног рада добивено и зпретстојништва полиције и Берзе рада у Крагујевцу изгубио сам. Овим овоје Ружић. 896. 2—3

ЛИЧНУ КАРТУ бр. 513/43 годину, добивену из села Лужнице, среа Крагујевачки, изгубио сам, овим је оглашујем за неважећу. Благоје Д. Живановић. 887-6 3—3

ЛИЧНУ КАРТУ издату од претстојништва градске полиције у Крагујевцу, изгубио сам и оглашавам за неважећу. Миљковић Милан, пензионер из Крагујевца. 887-1 3—3

ЛИЧНУ КАРТУ добивену из претстојништва градске полиције у Крагујевцу, изгубио сам, овим је оглашујем за неважећу. Милосав Борђевић. 887-2 3—3

ЛИЧНУ КАРТУ и полицијску пријаву добивену из претстојништва градске полиције изгубила сам. Оглашујем за неважеће. Ангелина Максимовић. 896-3 2—3

ЛИЧНУ КАРТУ добивену из претстојништва градске полиције у Крагујевцу, изгубио сам, овим је оглашујем за неважећу. Миомир Тодоровић. 887-4 3—3

ЛИЧНУ КАРТУ добивену из претстојништва градске полиције у Крагујевцу, изгубила сам, овим је оглашујем за неважећу. Живка Раденковић. 887-5 3—3

ЛИЧНУ КАРТУ добивену из претстојништва аградске полиције у Крагујевцу, изгубила сам, овим је оглашујем за неважећу. Аница Јовичић. 887-3 3—3

ИЗГУБИО САМ шоферску књижицу издату од претстојништва градске полиције у Крагујевцу па с тога исту оглашујем неважећом. Драгослав Симоновић, шофер, фабрике Стефановић. 896-2 2—3

ЛИЧНУ КАРТУ и пословну књижицу добивену из срџа Гружанског округа Крагујевачког изгубио сам овим је оглашујем за неважеће. Живојин Тодосијевић, село Столово. 896-1 2—3

ЛИЧНУ КАРТУ бр. 3171 за годину 1943 издату од претстојништва полиције Ужице и железничку легитимацију за повлашћену возњу од 50% издату од Дирекције железница, изгубила сам те исте оглашавам за неважеће. Танаска Марковић, домаћица — Ужице. 908 1—1

КУЉНУ ЛИСТУ добивену из претстојништва градске полиције у Крагујевцу изгубио сам. Овим је оглашујем за неважећу. Благоје Драгићевић. 887-9 3—3

ДУВАНСКУ КЊИЖИЦУ бр. 1726 добивену из претстојништва градске полиције у Крагујевцу изгубио сам. Овим је оглашујем за неважећу. Радослав Божић. 887-7 3—3

ЛИЧНУ КАРТУ бр. 69 издату од Војне болнице у Крагујевцу, изгубила сам и оглашавам је за неважећу. Зорка Петровијевић, медицинарка. 896-4 2—3

ЛИЧНУ КАРТУ добивену из претстојништва градске полиције у Крагујевцу, изгубио сам, овим је оглашујем за неважећу. Борђе Милосављевић. 887-7 3—3

КЊИГЕ
ПЛОВНЕ
НА СВИМА ЈЕЗИЦИМА
Нупује књижара „СЛАВИЈА“
Цара Николе II бр. 2 тел. 22-973

СРЕЋНЕ државне класне лутрије
нупује из срећне нолентуре
СЛОБОДАНА М. ВАСИЋА
Београд — Цара Николе 34
Вучење I класе 11 јануара.

ВЕЛЕТРГОВИНА ВИНОМ И РАКИЈОМ
Јездимира С. Шарића
производња ликера, коњана и рума
БЕОГРАД
Нр. Марије 89 Тел. 22-912
900 1—1

ДРЖАВНА КЛАСНА ЛУТРИЈА

Лутријски план за наступајуће осмо коло срећака ступио је на снагу.

Овај лутријски план предвиђа 40.000 бројева срећака са 16.000 згодитака у укупној вредности од

ДИНАРА 30,956.000.—

са 4 премије од Дин. 250.000.—, 300.000.— 500.000.— и великом премијом у трећој класи од

ДИНАРА 1.000.000.—

и са великим бројем већих згодитака и то: од Дин. 200.000.—, 2 по Дин. 100.000.—, 5 од Дин. 80.000.—, 5 од Дин. 60.000.—, 12 од Дин. 50.000.—, 16 од 40.000.—, као и већи број других згодитака од Дин. 30.000.—, 25.000.—, 20.000.—, 16.000.—, 12.000.—, 10.000.—, и других средњих и мањих добитака.

За исплату ових добитака без икаквог одбитка јамчи држава.

Цена срећака износи Дин. 100.— за једну четвртину за сваку поједину класу.

И ово осмо коло има три класе са извлачењима и то:

I класа 11 јануара 1944 године.
II класа 8 фебруара 1944 године,
III класа од 7 до 27 марта 1944 године закључно.

Срећке I класе овог кола пуштене су у продају и могу се набавити код овлашћених продаваца срећака и њихових потпродаваца, којих има у свима местима на територији Србије и Баната.

913 1—1

„СРПСКА КЊИЖАРА“
БЕОГРАД
тел. 26009 Краља Александра бр. 18
Чек, рачун код Пошт.штеднице бр. 61240
Пошт. фах бр. 523

Препоручује:
РЕЧНИК СРПСКОГ КЊИЖЕВНОГ ЈЕЗИКА
од Л. БАКОТИЋА
(66.000 речи — 1.400 страна)
Лунсузан платнени повез Дин. 625.—

СРПСКО НЕМАЧКИ РЕЧНИК
од А. ВИЛХАРА
Платнени повез Дин. 190.—

Е. К. Бекетова: „Два света“ — приповетка из старог римског доба за омладину, као предигра овој књизи служи дело Quo Vadis! платнени повез	150.—
Р. Ф. Милер: „Стада и пастири“ — Вођи и бунтовници. Ко и како народе води и заводи и за чим жуди човечанство, златнени повез	600.—
Ги Де Мопасан: Целокупна дела повезано у 11 књига	2.800.—
Мил. Ускоковић: Дела (уезано)	320.—
Август Шеноа: Дела (уезано)	320.—
Јанко Веселиновић: Дела (уезано)	320.—
Јаков Игњатовић: Дела (уезано)	320.—
М. Кашанин: Заљубљеници (уезано)	120.—
Избор руских писаца: Тургенев, Гогољ, Гаршин (уезано)	100.—
Е. К. Бекетова: „Два света“ (уезано)	150.—
Др. Гргур Јакшић: Европа и васкрс Србије (уезано)	200.—
Стеван Бенини: Кад се униште илузије (роман)	50.—
Дела Ђуре Јакшића: Дrame платнени повез	160.—
Живко Павловић: Опсада Скадра	110.—
Николић: Илустроване и народне песме I/II	75.—
В. Јанковић: Дечак с Уне	63.—
Илић: Основи техничког цртања	25.—
Михајловић: Полне болести и њихово лечење	50.—
Цамоња: Гладовање као лековити фактор	50.—
Зечевић: Гађење бресака	25.—
Шишковић: Један од многих (роман)	34.—
Лапчевић: Наша стара пољопривредна култура	38.—
Јовић: Практична упутства за руковање моторних возила	75.—
Кирхнер: Како ћемо се заштити од отровних гасова	38.—
Николајевић: Краљ Милан и Тимочка буна	63.—
М. М. Савић: Наша индустрија и занати II део	50.—
„ „ „ „ „ „ III „	87.50
„ „ „ „ „ „ IV „	62.50
„ „ „ „ „ „ V „	62.50
„ „ „ „ „ „ VI „	62.50
„ „ „ „ „ „ VII „	62.50
„ „ „ „ „ „ VIII „	62.50
„ „ „ „ „ „ IX—1 „	62.50
„ „ „ „ „ „ IX—2 „	62.50
„ „ „ „ „ „ X „	125.—
„ „ „ „ „ „ XI „	250.—
Речник места из 1925 год. уезано	750.—
Речник места из 1927 год. уезано	625.—
Ст. Стајковић: Народ. енциклопед. II књига	937.50
В. Ж. Милојевић: Народни поучник лечење чира на желуцу и дванаестопалочном цреву без операције	50.—
С. Пешић: Наша привреда	62.50
Ед. Шуре: Легенда о Заратустри	12.50
Стојићевић: Од Куманова до Доброг поља	125.—
М. М. Савић: Привредне политике	160.—
М. Савић: Просто и двојно књиговодство	50.—
Ј. Кораћ: Картели	75.—
Др. С. Обрадовић: Трговински уговори	125.—
Лукиан Ф.: Потуљасте воћке	50.—

КЊИЖАРАМА УБИЧАЈЕНИ РАБАТ

Код поруџбина изволите одмах новац послати за наручене књиге.

914 1—1

Српска

НАРОДНА БАНКА**Централа БЕОГРАД****ФИЛИЈАЛЕ:**

Ваљево,
Вршац,
Зајечар,
Косовска Митровица,
Крагујевац,
Краљево,
Крушевац,
Лесковац,
Ниш,
Панчево,
Бечкерек,
Пожаревац,
Ћуприја,
Ужице,
и Шабац,

У циљу унапређења платног промета без употребе готовине Српска народна банка отвара пословном свету, фирмама и приватним лицима, жиро и текуће рачуне. На улоге по жиро и текућим раћунима Банка плаћа 0,75% камате годишње на износ од дин. 1,000.000.—, а 0,50% на веће износе.

Да би се ликвидном новчаном тржишту пружила могућност пласирања готовине, Српска народна банка, као централни емисиони завод у земљи, издаје своје сопствене благајничке записе чија повишена каматна стопа сада износи: код благајничких записа са доспелошћу од три месеца 2 1/2%, код благајничких записа са доспелошћу од шест месеци 2 3/4% код благајничких записа са доспелошћу од девет месеци 3%, код благајничких записа са доспелошћу од дванаест месеци 3 1/4% и код благајничких записа са доспелошћу од две године 3 1/2% годишње.

Српска народна банка обавља поред тога и све друге банкарске послове.

